

Haapajärvi 2023

Hakulinkankaan tuulivoimapuiston sekä ulkoisen
sähkönsiirtolinjauksen Hakulinkangas–Pysäysperä
arkeologinen inventointi

Hans-Peter Schulz 8.7.2023
päivitetty 30.9.2024

KESKI-POHJANMAAN ARKEOLOGIAPALVELU

Tiivistelmä

Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelu suoritti arkeologisen inventoinnin Pohjois-Pohjanmaalla Haapajärven Hakulinkankaan tuulivoimapuiston suunnittelualueella sekä siihen liittyvällä Haapajärven Pysäysperälle johtavalla ulkoisella sähkönsiirtolinjauksella. Työn tilaajat ovat Infinergies Finland Oy ja Ramboll Finland Oy. Maastotyön suorittivat FM/MA Hans-Peter Schulz 18.-21.5.2023, sekä FM Stephan Schulz (Gis-sovellukset maastossa), yht. 7,5 henkilötyöpäivää.

Tuulivoimapuiston suunnittelualue sijaitsee Haapajärven keskustasta n. 12,5–20 km pohjoiseen, ja suunniteltu ulkoinen sähkönsiirtolinjaus noin 6,5–18 km pohjoiseen.

Ennen inventointia suunnittelualueilta tunnettiin 2 mahdollista muinaisjäännöstä, tervahaudat Multakaarto, tunnus 1000037630, ja Kontiomäki, tunnus 1000037631. Sähkönsiirtolinjauksen lähettävältä (< 500 m) ei tunnettu kohteita.

Inventoinnissa 2023 löytyi 16 uutta muinaisjäännöstä, jotka kaikki ovat tervahautoja ja näihin liittyviä tervapirttien jäänteitä – kohteessa 3 Kansala tavattiin tervahaudan lisäksi muita uuden ajan ja sitä nuorempia asumiseen ja viljelyyn liittyviä jäännöksiä. Lisäksi löytyi 2 muuta kohdetta – 1 yksi 1800-luvulla perustetun talon paikka ja 1 nuorempi yksinäistalo. Kaikki kohteet ovat tuulivoimapuiston hankealueella.

Hankkeella voisi olla vaikutusta kahteen muinaisjäännöskohteeseen. Voimalapaikka 12/21 sijaitsee kohteesta 5 (Pirttikallio 2 tervahauta) noin 40 m lounaaseen ja nykyinen metsätie sijaitsee kohteesta 15 (Aitto-oja kaakko tervahauta) 10 m itään. Kohde on otettava huomioon maakaapeloinnissa. Ulkoisen sähkönsiirtolinjauksen vaikutusalueelta (> ± 100m) ei löytynyt kohteita.

Sisällysluettelo

1. Perustiedot.....	2
2. Inventoinnin lähtökohdat ja menetelmät.....	3
2.1. Esiselvitys.....	3
2.2. Maastoinventointimenetelmä.....	4
3. Maisema, topografia ja geologia.....	7
3.1. Valokuvat ja maastokuvaukset.....	8
4. Alueen aiempi maankäyttö.....	17
5. Tulokset.....	18
6. Yleiskartta.....	19
7. Kohdeluettelo.....	20
8. Kohdetiedot.....	21
9. Aineistoluettelo.....	44

1. Perustiedot

Inventointialue: Haapajärven Hakulinkankaan tuulivoimapuiston suunnittelualue (5022 ha) sekä siihen liittyvä Haapajärven Pysäysperälle johtava ulkoinen sähkönsiirtolinjaus (pituus yht. 17,5 km).

Tilaaajat: Infinergies Finland Oy ja Ramboll Finland Oy

Hankeomistaja: Infinergies Finland Oy

Inventoinnin laji: Osainventointi

Kenttätöaika: 18.-21.5.2023, yhteensä 7,5 kenttätöpäivää

Karttanumerot: TM35-lehtijako Q4322R, Q4322L, Q4321R
vanha yleislehtijako, 2344 08, 09

Korkeus: n. 97 - 163 m mpy

Koordinaattijärjestelmä: ETRS-TM35 FIN -tasokoordinaatisto

Kopio raportista: Museoviraston arkisto, Pohjois-Pohjanmaan museo (digitaalinen kopio)

Inventointilöydöt: -

Aiemmat löydöt:

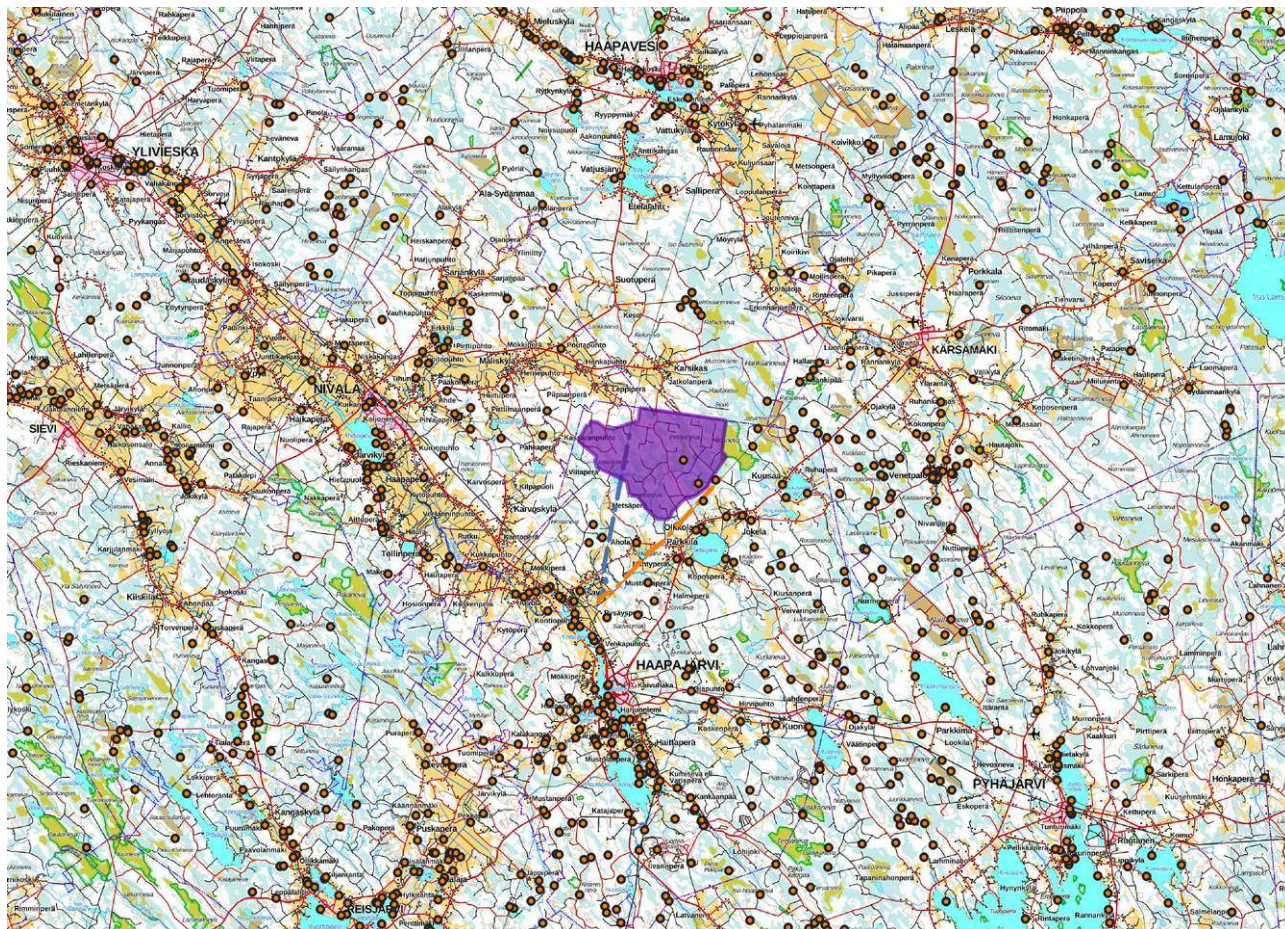
Aiemmat tutkimukset: Markku Mäki vuoti, Haapajärven kuntainventointi 1992

Niko Latvakoski, Haapajärven kuntainventointi 2011

H.-P. Schulz, Keski-Pohja itäosa, Metsähallituksen metsätalousmaiden kulttuuriperintöinventointi 2013, Haapajärvi

H.-P. Schulz Haapajärvi, Kärsämäki, Pyhäjärvi Riitamaan ja Nurmesnevan tuulivoimapuistojen sekä ulkoisen sähkönsiirtolinjauksen Riitamaa–Pysäysperä arkeologinen inventointi 2021

Sepänmaa, Bilund, Poutiainen, Jussila, Metsälinja II, inventointi 2022

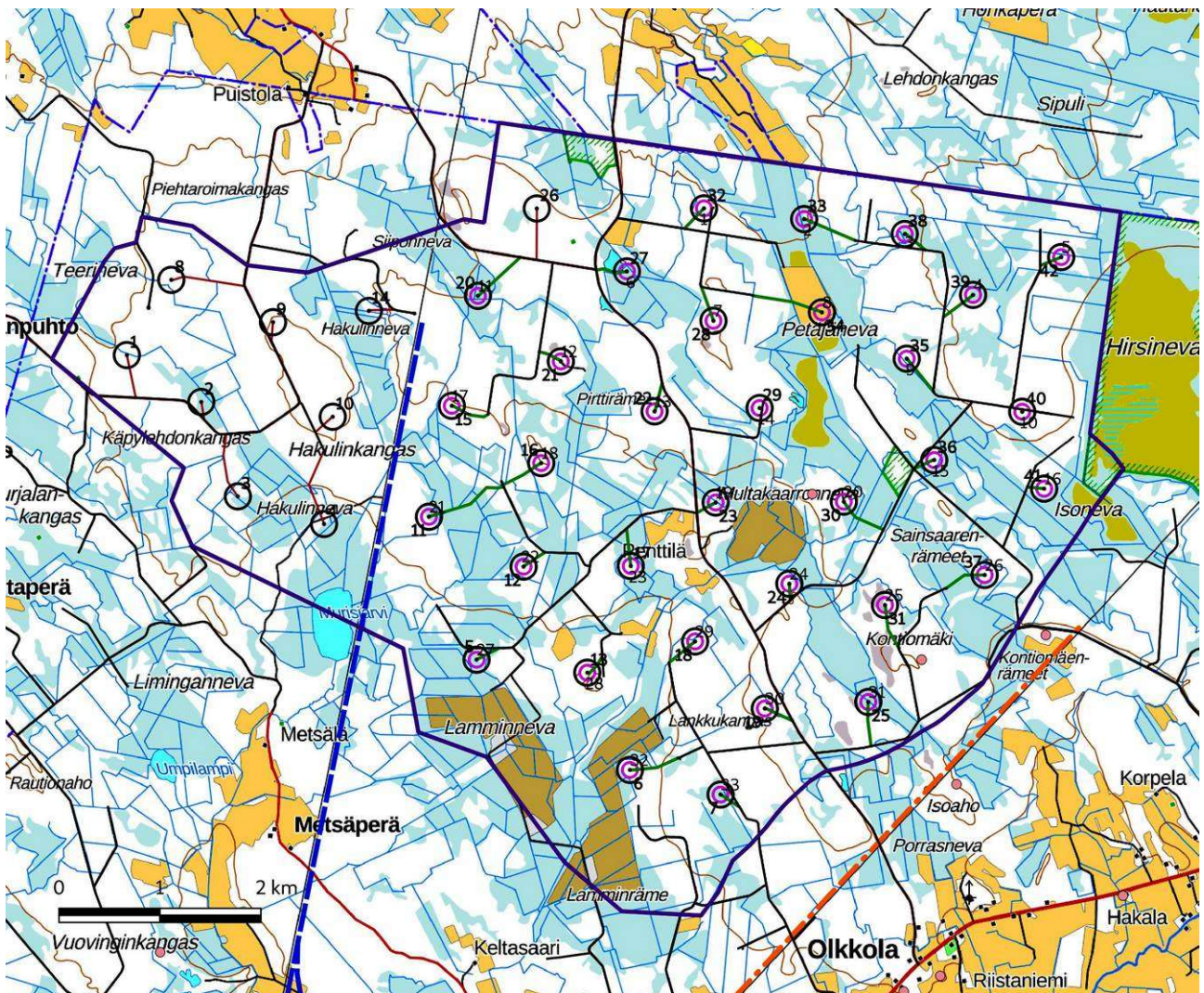
Kartta 1. Suunnittelualue violetina, ulkoinen sähkönsiirtolinjaus merkitty sinisellä ja oranssilla pisteviivalla. MJ-rekisteriin merkityt kohteet punaisina pisteinä. Maanmittauslaitoksen maastokarttarasteri 1:250 000, 6/2023.

2. Inventoinnin lähtökohdat ja menetelmät

Infinergies Finland Oy suunnittelee Haapajärven kunnan pohjoisosaan Kärämäen rajan tuntumaan tuulivoimapuistoa, jossa on enintään 42 tuulivoimalaa. Hankealueen kokonaispinta-ala on noin 5022 ha. Tuulivoimapuistoon liittyvällä Haapajärven Pysäysperälle johtavalla ulkoisella sähkönsiirtolinjauksella inventoitavan osuuden kokonaispituus on yht. 17,5 km. Inventoitavat osuudet ovat SVE1a ja SVE1b kokonaan ja SVE2 eteläpää 2 km:n matkalta.

Ennen inventointia suunnittelualueilta tunnettiin 2 mahdollista muinaisjäännöstä, tervahaudat Multakaarto, tunnus 1000037630, ja Kontiomäki, tunnus 1000037631. Sähkönsiirtolinjauksen lähettäviltä (< 500 m) ei tunnettu kohteita.

Kartta 2. Yleiskartta, tuulivoimapuiston hankealueen raja merkitty mustalla viivalla, voimalapaikat VE1 Mustina ympyröinä ja VE2 punaisina ympyröinä. Tiet VE1 punaisena, VE1 + VE2 vihreänä. Ulkoiset sähkönsiirtolinjat katkoviivalla, SVE1a-b sinisellä ja SVE2 oranssilla. Museoviraston rekisteriportaalin merkityt kohteet oransseina pisteinä. Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 1:20 000, 6/2023.

2.1. Esiselvitys

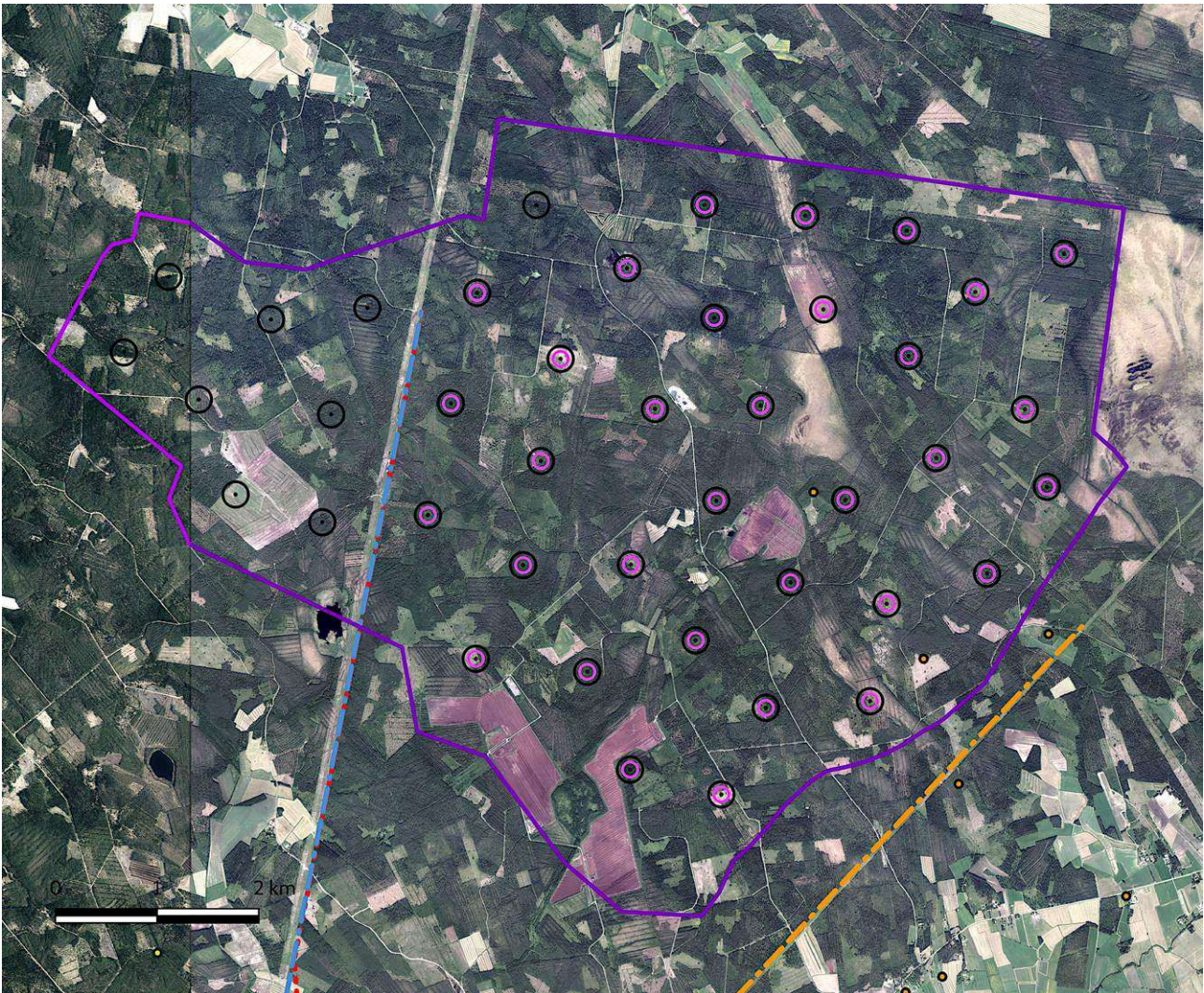
Muinaisjäännösten paikallistaminen ja arviointi perustui lähiseudulla aikaisemmin tehtyjen arkeologisten selvitysten tuloksiin ja Museoviraston ylläpitämän rekisteriportaalin tietoihin. Näiden tietojen lisäksi esiselvityksessä käytettiin eri aineistoja, joiden avulla tunnistettiin muinaisjäännösten sijainnin kannalta otolliset alueet. Esihistoriallisten kohteiden osalta kaukokartoituksessa keskeisiä aineistoja ovat GTK:n kallio- ja maaperäkartat, Maanmittauslaitoksen ortoilmakuvat, korkeusmalli ja laserkeilausaineiston pistepilviaineisto sekä museo-

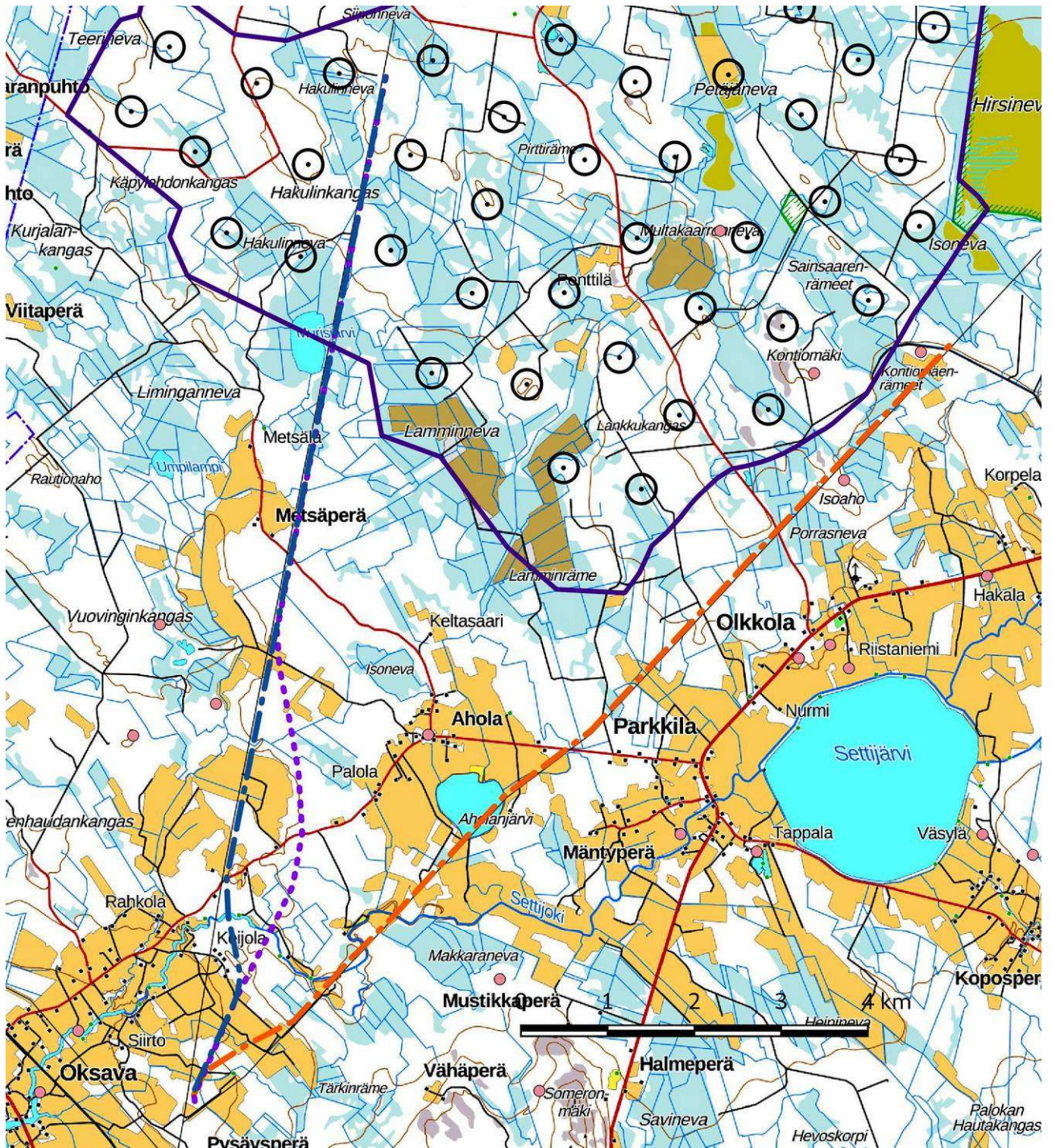
viraston Lidark-aineisto. Laserkeilausmenetelmä tuottaa tarkkaa tietoa kohteensa pinnanmuodoista, ja menetelmän avulla voidaan paikantaa lähinnä erilaisia kuoppakohteita, kuten asumuspainanteita, tervahautoja ja hiilimiiluja tai isoja vallirakenteita. Historiallisen ajan kohteita etsittiin topografian, kirjallisuustietojen, perimätiedon, paikannimistön ja internetistä löytyvän historiallisen karttamateriaalin avulla, kuten pitäjänkarttojen, rajakarttojen, tie- ja liikennekarttojen ja sotilaskarttojen avulla. Alueesta laadittujen vanhimpien peruskarttojen avulla arvioitiin kohteiden säilyneisyyttä ja maankäytön vaikutuksia mahdollisiin muinaisjäännöksiin. Vanhin laadittu inventointialueen kattava peruskartta on vuodelta 1963.

2.2. Maastoinventointimenetelmä

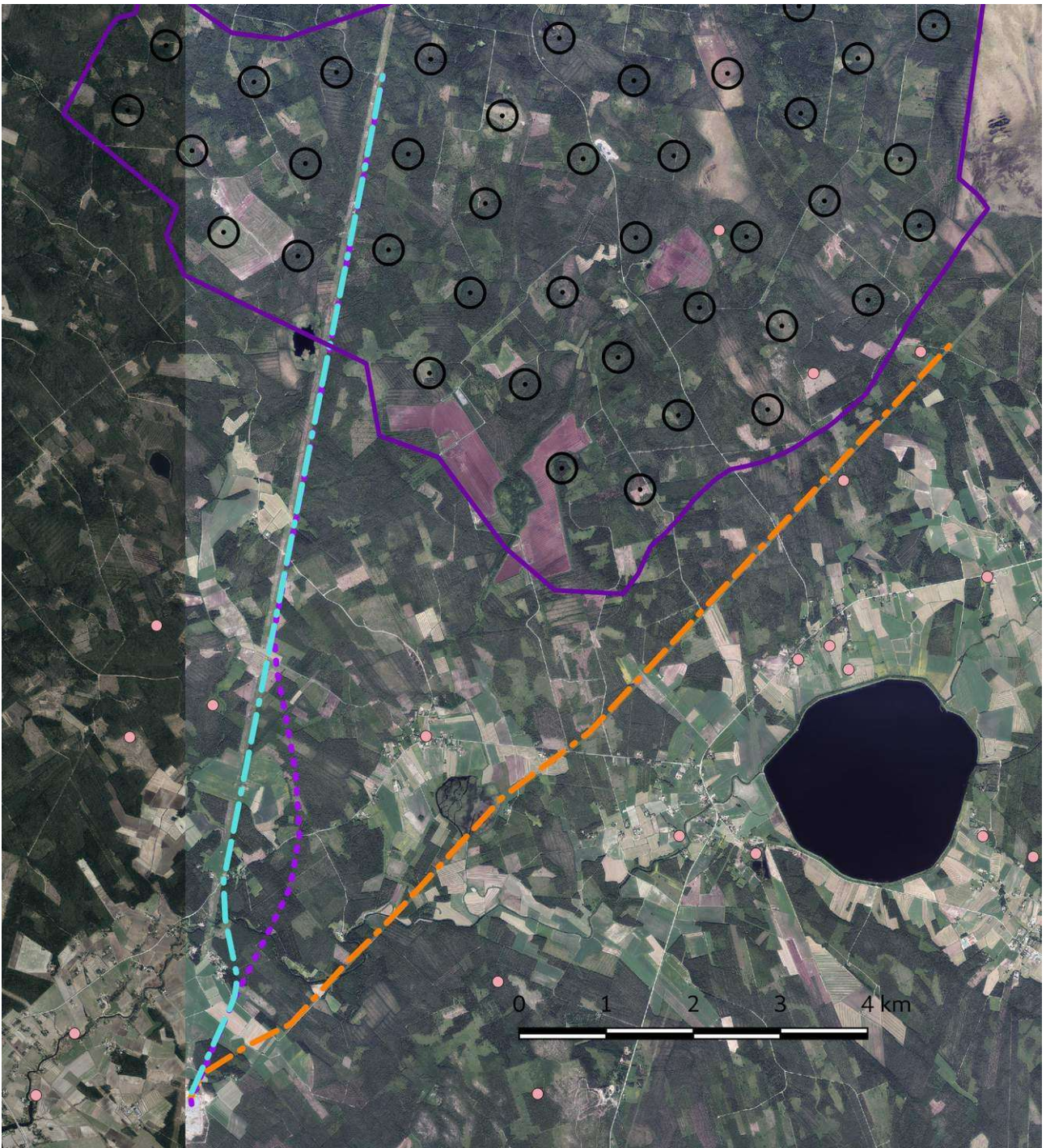
Maastoinventoinnissa tarkastettiin voimalapaikat 200 m:n säteellä, olemassa olevien metsäteiden lähiympäristö noin 20–40 m leveällä vyöhykkeellä maastosta riippuen sekä arkeologisesti otolliset alueet tarkasti eli osa kuivista kankaista ja kallioista. Muuten aluetta inventointiin yleispiirteisemmin. Maaperää tarkastettiin pääosin ojen leikkauksista, rakenteiden syntytapaa ja ikää selvitettiin kairaamalla. Laajempia hiekka-alueita ei tarkastetuilla paikoilla juuri esiinny, ja maasto on pääosin hyvin kivikkoista, joten koekuoppia tehtiin vain muutamia. Havaitut muinaisjäännökset ja myös joitakin muita ihmisen aikaansaamia moderneja rakenteita valokuvattiin. Suunniteltuja rakentamisen alueita valokuvattiin ja niistä kirjattiin maasto- ja maisemaselvityksiä.

Kartta 3. Ortokuva; tuulivoimapuiston hankealueen raja merkitty violetilla viivalla, voimalapaikat VE1 Mustina ympyröinä ja VE2 punaisina ympyröinä. Ulkoiset sähkönsiirtolinjat katkoviivalla. Museoviraston rekisteriportaalin merkityt kohteet oransseina pisteinä. Maanmittauslaitoksen ortokuvat 6/2023.

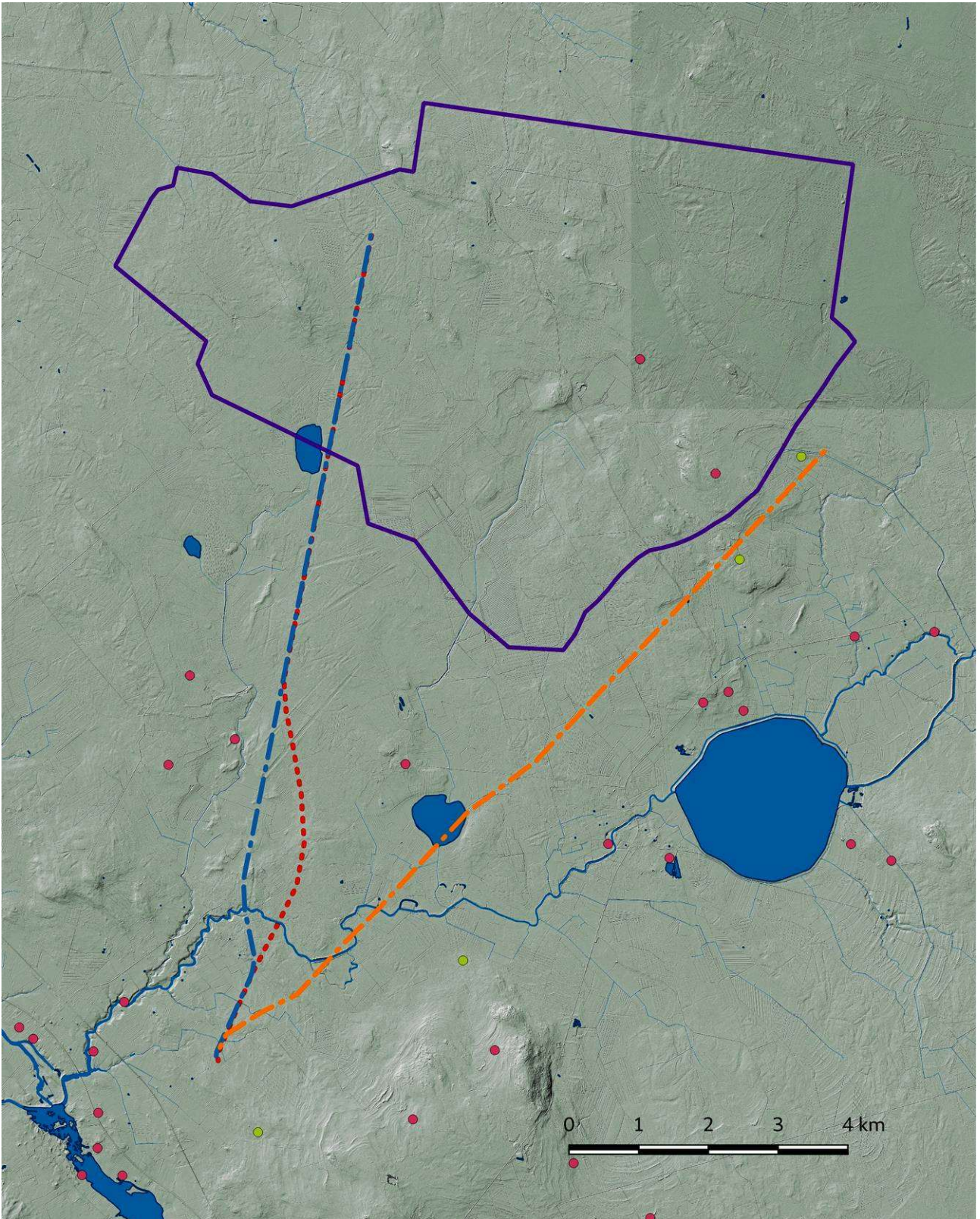
Kartta 4. Ulkoinen sähkönsiirron linjaus, SVE1a sinisenä katkoviivana, SVE1b violetina katkoviivana, SVE2 oranssina katkoviivana. Hankealueen raja violetina viivana, voimalapaikat (VE1) mustina ympyröinä. Mj-rekisteriin merkityt kohteet vaaleanpunaisina pisteinä. MML:n maastokarttarasteri 1.50 000, 6/2023.

Kartta 5. Ortokuva. Ulkoinen sähkönsiirron linjaus, SVE1 a turkoosina katkoviivana, SVE1b violettina katkoviivana, SVE2 oranssina katkoviivana. Hankealueen raja violettina viivana, voimalapaikat (VE1) mustina ympyröinä. : Mj-rekisteriin merkityt kohteet vaaleanpunaisina pisteenä; MML:n ortokuvat 6/2023.

3. Maisema, topografia ja geologia

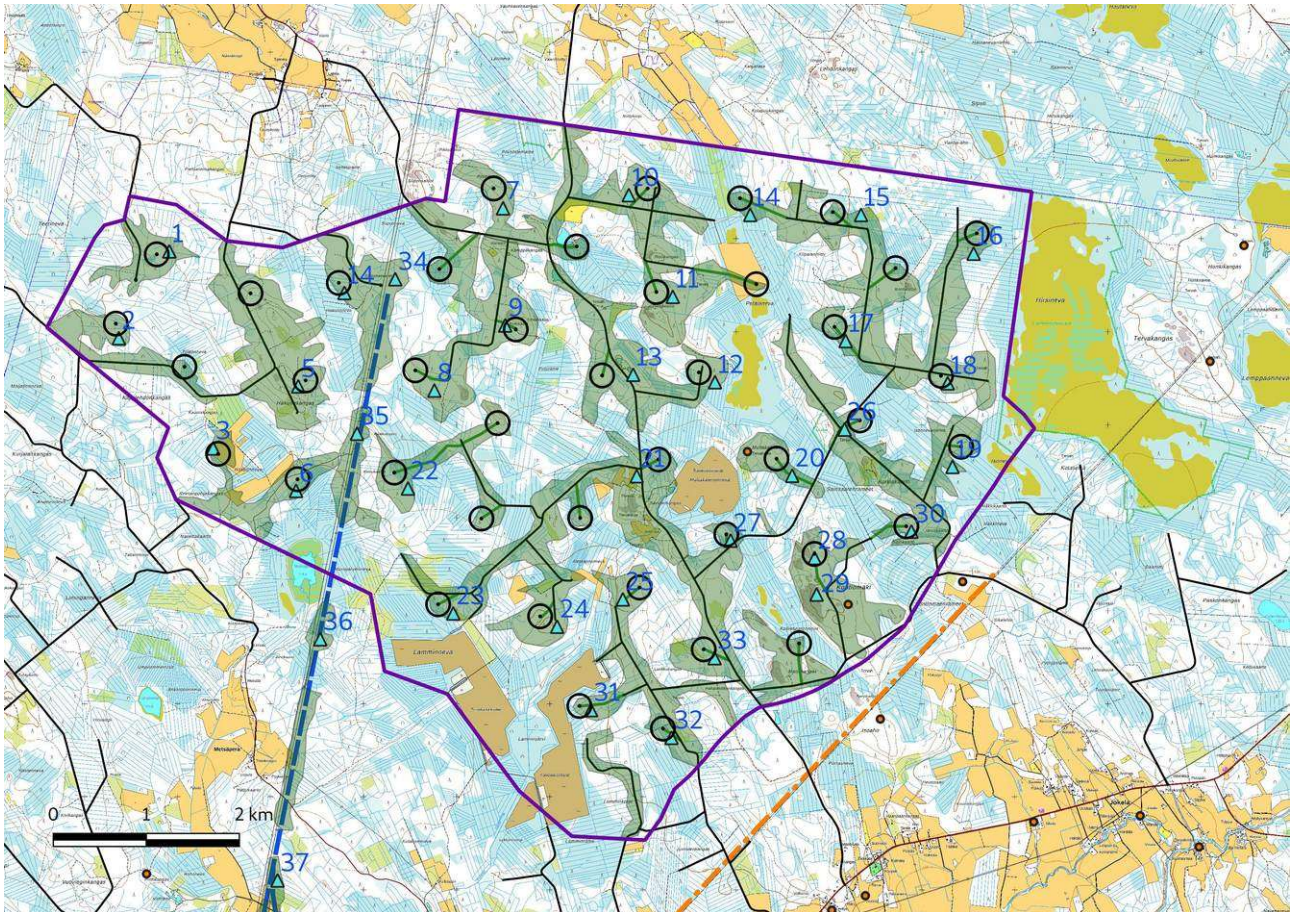
Kartta 6. Laserkeilausaineistoon perustuva vinovalovarjoste 2 m DEM 1:20 000, 6/2023. Hankealueen raja violetina viivana, Ulkoinen sähkönsiirto: SVE1a sinisenä katkoviivana, SVE1b punaisena katkoviivana, SVE2 oranssina katkoviivana. Vesistöt VPD 2.

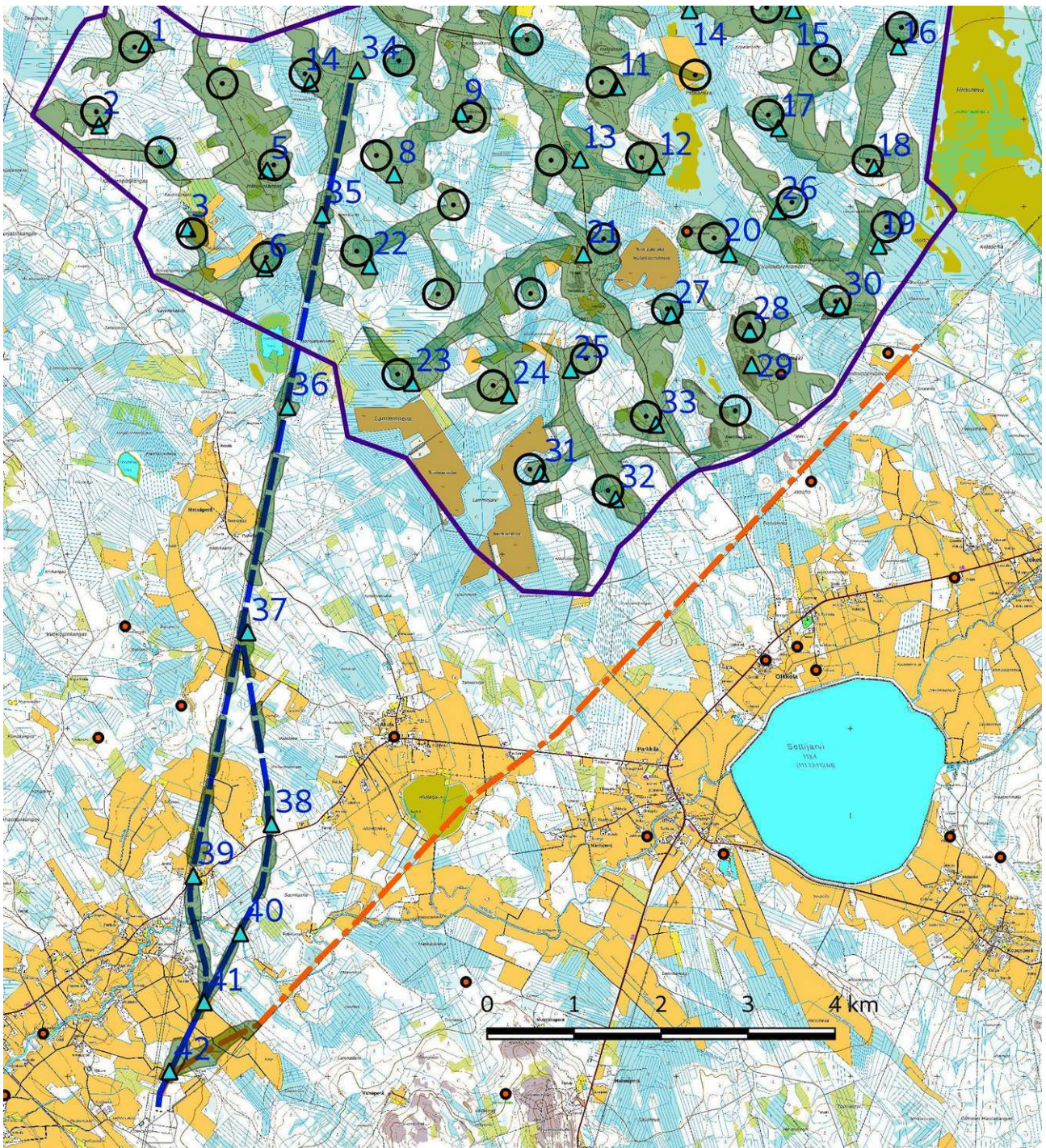
Suunnittelualue sijaitsee Kalajoen koillispuolella hyvin tasaisella pohjamoreenialueella, jonka keskiosassa sijaitsevat pienalaiset kalliopaljastumat, Kontiomäki ja Savulankangas. Pohjoisosassa on useita soraharjanteita, joihin liittyvät pienemmät kalliopaljastumat Hakulinkangas, Kämpäkangas ja Ristikangas. Korkeuserot ovat pieniä, alle 3 m / 100 m. Laajat alueet, arvioltaan yli puolet pinta-alasta, ovat soistuneet. Rämeeet on miltei kaikki ojitettu, luonnontilassa olevia nevoja on vain muutama, kooltaan ne ovat 2–5 ha. Hankealueen keski- ja eteläosassa on pieniä turvetuotantoalueita. Alueella ei ole juuri lainkaan vesistöjä, ainoa lampi on Murisjärvi. Hankealue on suurimaksi osaksi metsätalouskäytössä.

Sijaintikorkeus n. 97–163 m mpy vastaa Ancyclusjärven keskivaiheen ja loppuvaiheen merenrantatasoa noin 8500 -6500 vuotta sitten.

3.1. Valokuvat ja maastokuvaukset

Kartta 6. Hankealue. Inventoidut alueet vaaleanvihreänä, kuvauspaikat 1-33 turkooseina kolmioina. Voimalapaikat (VE1) mustina ympyröinä. Maanmittauslaitoksen maastokarttarasteri 1:50 000, 6/2023.

Kartta 7. Ulkoinen sähkönsiirtolinjaus. Inventoidut alueet vaaleanvihreänä, kuvauspaikat 34-42 turkooseina kolmioina. Suunnittelualueet rajattu violetilla katkoviivalla, ulkoinen sähkönsiirtolinjaus merkitty mustalla (SVE1) ja oranssilla (SVE2) pisteviivalla. Maanmittauslaitoksen maastokarttarasteri 1:50 000, 6/2023.

Kuva 1. Tielinjaus voimalapaikalle 8, länteen.

Kuva 2. Tielinjaus voimalapaikalle 1, kuvattu pohjoiseen

Kuva 3. Voimalapaikka 3 kuvattu kaakkoon.

Kuva 4. Voimalapaikka 14 kuvattu luoteeseen. (kartassa väärä kuvanumero; 4 sijasta on merkitty numerolla 14))

Kuva 5. Voimalapaikka 10 ja tielinjaus, koilliseen.

Kuva 6. Voimalapaikka 4 kuvattu itään.

Kuva 7. Voimalapaikka 26 kuvattu pohjoiseen.

Kuva 8. Voimalapaikka 15 ja tielinjaus luoteeseen.

Kuva 9. Voimalapaikka 21 kuvattu itään

Kuva 10. Voimalapaikka 32 koilliseen.

Kuva 11. Voimalapaikka 28 luoteeseen.

Kuva 12. Voimalapaikka 29 luoteeseen.

Kuva 13. Kallioulouhos Petäjäkallion lounaispuolella.

Kuva 14. Voimalapaikka 33 luoteeseen.

Kuva 15. Voimalapaikka 38 länteen.

Kuva 16. Voimalapaikka 42 pohjoiseen.

Kuva 17. Voimalapaikka 35 ja tielinjaus luoteeseen.

Kuva 18. Voimalapaikka 40 luoteeseen.

Kuva 19. Voimalapaikka 41 pohjoiseen.

Kuva 20. Voimalapaikka 30 ja tielinjaus luoteeseen.

Kuva 21. Tielinjaus voimalapaikalle 23.

Kuva 22. Voimalapaikka 11 luoteeseen.

Kuva 23. Voimalapaikka 5 luoteeseen.

Kuva 24. Tielinjaus voimalapaikalle 13 .

Kuva 25. Voimalapaikka 18 ja tielinjaus koilliseen.

Kuva 26. Laavu tieristeyksen kohdalla Korkiakaarrolla.

Kuva 27. Voimalapaikka 24 ja tielinjaus pohjoiseen.

Kuva 28. Voimalapaikka 31 ja tielinjaus, pohjoiseen.

Kuva 29. Kontiomäen länsiosan kallioaluetta.

Kuva 30. Voimalapaikka 37 luoteeseen.

Kuva 31. Voimalapaikka 6 länteen.

Kuva 32. Voimalapaikka 7 luoteeseen.

Kuva 33. Voimalapaikka 19 ja tielinjaus luoteeseen.

Ulkoinen sähkönsiirtolinja SVE1

Kuva 34. Linjaus SVE1a,b pohjoispää, etelään.

Kuva 35. Linjaus SVE1a,b Hiekkakaarrolla, etelään

Kuva 36. Linjaus SVE1a,b Järvikaarrolla.

Kuva 37. Linjaus SVE1a,b haarautumiskohta; kuva pohjoiseen

Kuva 38. Linjaus SVE1b paikallistien pohjoispuolella.

Kuva 39. Linjaus SVE1 a, Lehtolan talon itäpuolella.

Kuva 40. Linjaus SVE1b Settijoen kohdalla, etelään.

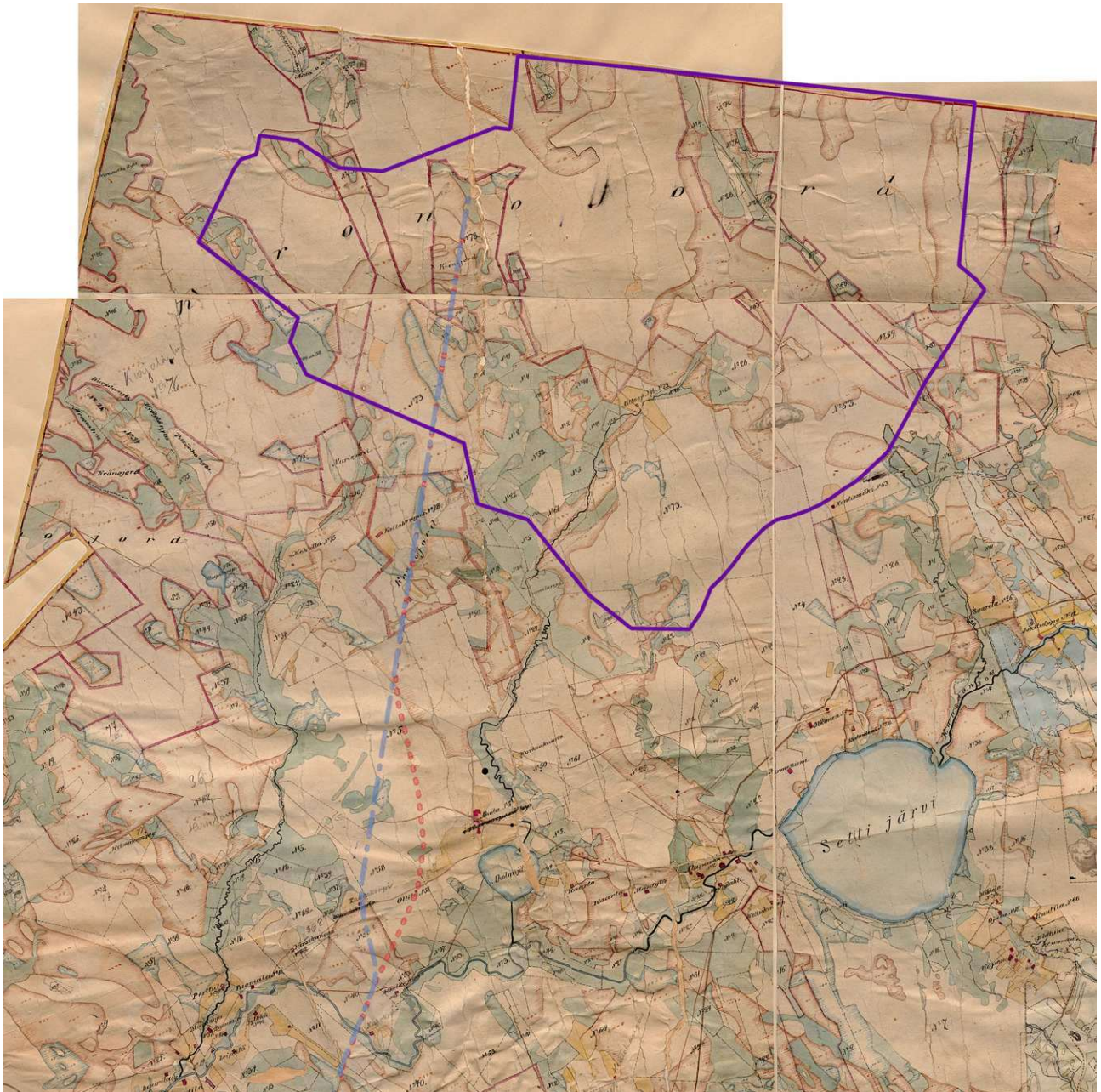

Kuva 41. Linjaus SVE1a,b eteläinen haarautumiskohta.

Kuva 42. Linjojen SVE1a,b ja SVE2 yhtymiskohta.

4. Alueen aiempi maankäyttö

Kartta 8. Ote vuoden 1843 pitäjänkartasta Haapajärvi. Hankealue (violetti viiva) ja linja SVE 1 (sininen ja oranssi katkoviiva) asemoituna.

Kohdealueen sijaintikorkeus n. 95-145 m mpy vastaa Ancyclusjärven keskivaiheen ja loppuvaiheen merenrantatasoa noin 8800-7500 vuotta sitten. Hyvin tasaisena alue ei ole soveltunut esihistorialliselle asutukselle. Soistuminen alkoi todennäköisesti jo pian sen jälkeen, kun merenranta oli vetäytynyt seudulta.

Varhainen maatalousasutus levisi Kalajokivartta ja Pyhäjokivartta pitkin sisämaahan viimeistään 1500-luvun alussa. Hankealueen lähelle syntyi viimeistään 1600-luvulla Kuusaan kylä.

1840-luvun pitäjänkartalle on merkitty hankealueelle yksi talo, Aitto-aho, alue on nykyään tuhoutunut. Alueen pohjoisosassa, Kämpäkankaalla, 1900-luvulla asutun Kansalan talon länsipuolella on ollut vanhempi pirttirakennus, joka on puuston perusteella jo 1800-luvun puolella välissä autioitunut. Penttilän talo Aitto-ojan pohjoispuolella on ilmeisesti vasta 1900-luvulla perustettu.

5. Tulokset

Ennen inventointia suunnittelualueilta tunnettiin 2 mahdollista muinaisjäännöstä, tervahaudat Multakaarto, tunnus 1000037630, ja Kontiomäki, tunnus 1000037631. Sähkönsiirtolinjauksen lähettäviltä (< 500 m) ei tunnettu kohteita.

Inventoinnissa 2023 löytyi 16 uutta muinaisjäännöstä, jotka kaikki ovat tervahautoja ja näihin liittyviä tervapirttien jäänteitä – kohteesta **3** (Kansala) tavattiin tervahaudan lisäksi muita uuden ajan ja sitä nuorempia asumiseen ja viljelyyn liittyviä jäännöksiä. Lisäksi löytyi 2 muuta kohdetta – 1 1800-luvulla perustetun talon paikka ja 1 nuorempi yksinäistalo. Kaikki kohteet ovat tuulivoimapuiston hankealueella.

*Hankkeella voisi olla vaikutusta kahteen muinaisjäännöskohteeseen. Voimalapaikka 12/21 sijaitsee kohteesta **5** (Pirttikallio 2 tervahauta) noin 40 m lounaaseen ja nykyinen metsätie sijaitsee kohteesta **15** (Aitto-oja kaakko tervahauta) 10 m itään. Kohde on otettava huomioon maakaapeloinnissa. Ulkoisen sähkönsiirtolinjauksen vaikutusalueelta (> ± 100m) ei löytynyt kohteita.*

Lestijärvellä, 8.7.2023

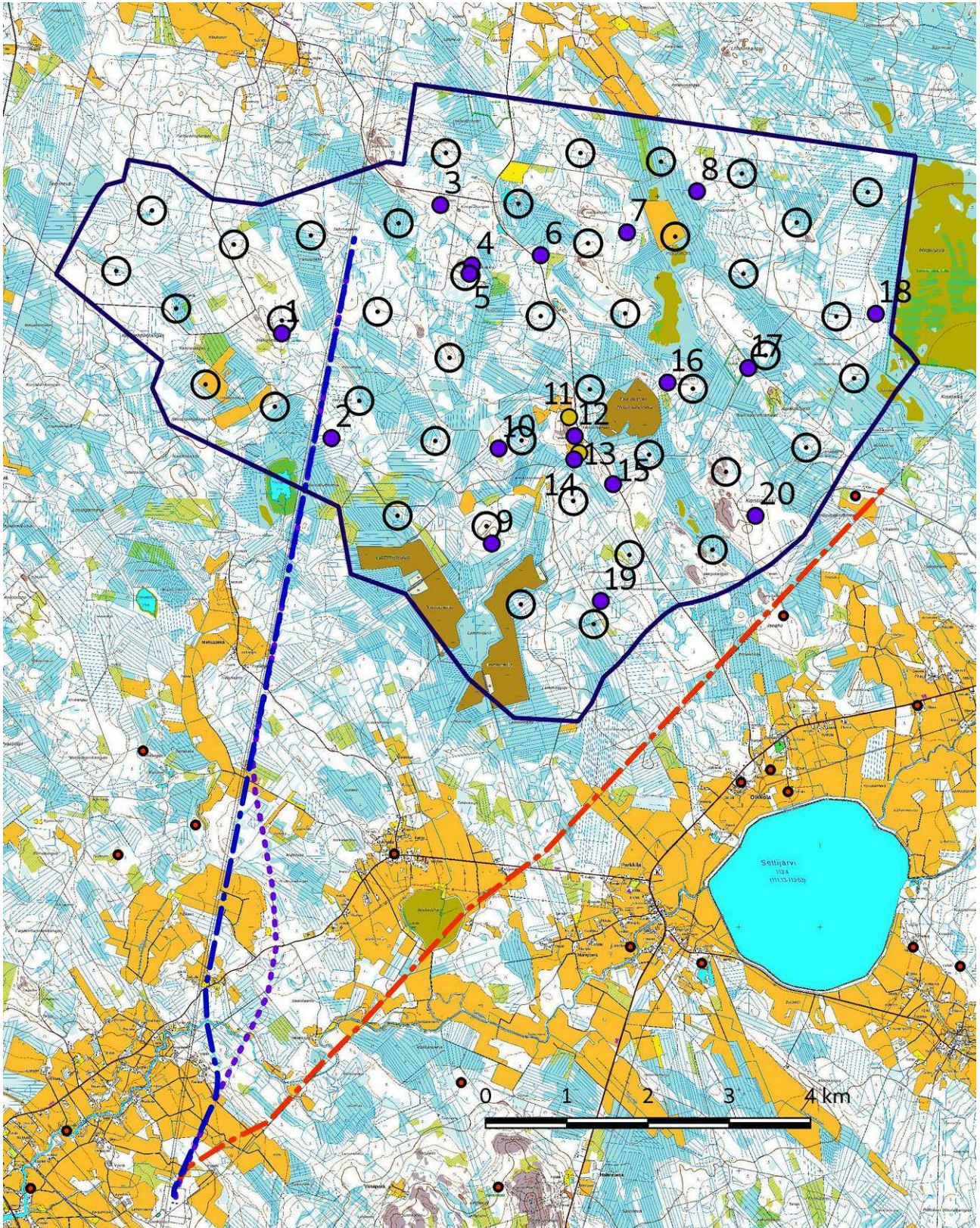
päivitetty 30.9.2024

Hans - Peter Schulz

Hans-Peter Schulz

6. Yleiskartta

Kartta 9. Kohteet 1-20, mj_kp kohteet violetina pisteenä, muut kohteet keltaisena pisteenä. Hankealueen raja violetina viivana Ulkoinen sähkönsiirron linjaus, SVE1a sinisenä katkoviivana, SVE1b violetina katkoviivana, SVE2 oranssina katkoviivana, voimalapaikat (VE1) mustana ympyränä. Mj-rekisteriin merkityt kohteet punaisena pisteenä. MML:n maastokarttarasteri 1.50 000, 6/2023.

7. Kohdeluettelo

Kohde	Sivu	tyyppi/ tyypin tarkenne	ajoitus	lkm	status	mj-tunnus
1. Hakulinkangas	21	Työ- ja valmistuspaikat / tervahauta	historiallinen		U	
2. Kettukaarto etelä	21	Työ- ja valmistuspaikat / tervahauta	historiallinen		U	
3. Kansala	22	Työ- ja valmistuspaikat / tervahauta, 2 x uuni, 2 x kellari, kiviaidat, viljelyrauniot	historiallinen	10	U	
4. Pirttikallio 1	25	Työ- ja valmistuspaikat / tervahauta, kivas	historiallinen	2	U	
5. Pirttikallio 2	26	Työ- ja valmistuspaikat / tervahauta	historiallinen		U	
6. Petäjäkallio länsi	27	Työ- ja valmistuspaikat / tervahauta, kivas	historiallinen	2	U	
7. Ristikangas itä	28	Työ- ja valmistuspaikat / tervahauta, kivas	historiallinen	2	U	
8. Kilpalanniitty luode	29	Työ- ja valmistuspaikat / tervahauta, kivas	historiallinen	2	U	
9. Lamminneva länsi	31	Työ- ja valmistuspaikat / tervahauta	historiallinen		U	
10. Aittokannonneva luode	31	Työ- ja valmistuspaikat / tervahauta, pirtin pohja + tulisija	historiallinen	2	U	
11. Penttilä	33	Asuinpaikat / talo, viljelyrauniot	historiallinen	4	M	
12. Aitto-oja pohjoinen	34	Työ- ja valmistuspaikat / tervahauta	historiallinen		U	
13. Aitto-oja 1	35	Asuinpaikat / talon paikka	historiallinen		M	
14. Aitto-oja 2	36	Työ- ja valmistuspaikat / tervahauta	historiallinen		U	
15. Aitto-oja kaakko	37	Työ- ja valmistuspaikat / tervahauta	historiallinen		U	
16. Multakaarto	38	Työ- ja valmistuspaikat / tervahauta	historiallinen		MJ	1000037630
17. Korkiakaarto luode	39	Työ- ja valmistuspaikat / tervahauta	historiallinen		U	
18. Hirsineva lounas	40	Työ- ja valmistuspaikat / tervahauta, pirtin pohja + kivas	historiallinen	2	U	
19. Lankkukangas	41	Työ- ja valmistuspaikat / tervahauta, kivas	historiallinen	2	U	
20. Kontiomäki	42	Työ- ja valmistuspaikat / tervahauta	historiallinen		MJ	1000037631

Status: MJ – tunnettu kiinteä muinaisjäänös, U – uusi kiinteä muinaisjäänös, K – kulttuuriperintökohde, M – muu kohde.

8. Kohdetiedot

1. Hakulinkangas

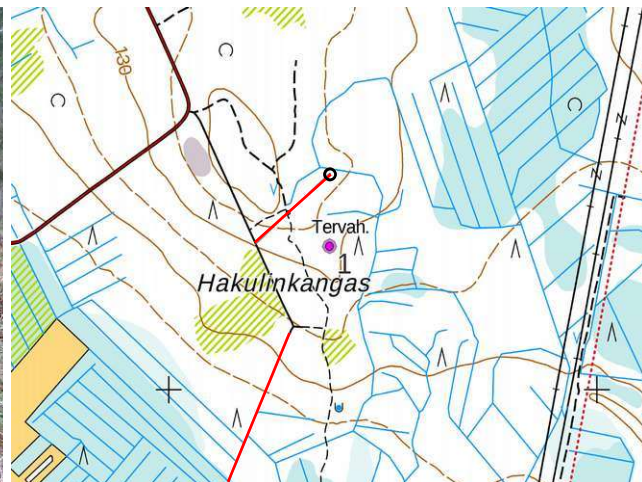
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q4322R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	2344 08
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7087315 I 417375
Tyyppin tarkenne	Tervahauta	N2000	132 m mpy
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Tervahaudan keskipiste; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Ajoitustarkenne	Uusi aika		
Inventointilöydöt	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, valokuvaus
Aiemmat tutkimukset			

Kuvaus: Hakulinkankaan loivassa etelärinteessä, n. 140 m läheisestä metsätiestä itäkoilliseen sijaitsee tervahauta. Tervahaudan halkaisija n. 15 m, kuopan halkaisija n. 7 m, halssi suuntautuu etelään. Tervahaudan länsi- ja eteläpuolella on hiljattain tehty harvennushakkuita, ja metsäkoneiden jäljet viistävät osin haudan vallia. Haudan itä- ja pohjoispuolella kasvaa nuorehkoa mänty- ja kuusivaltaista metsää; n. 110 m tervahaudasta koilliseen sijaitsee hylätty maja.

Vaikutusten arvio: Hankkeella ei olisi vaikutusta kohteeseen – lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee siitä n. 150 m päässä, ja lähin suunniteltu uusi tielinjaus yli 100 m päässä.

Kohde 1. Tervahauta kuvattu itään. Etualalla näkyvät haudan vallia viistävät metsäkoneen jäljet.

Kohde 1. Musta ympyrä merkitsee suunniteltua voimalapaikkaa, ohut punainen viiva suunniteltua tietä voimalalle. Punainen pisteviiva merkitsee suunniteltua sähkönsiirtolinjausta. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

2. Kettukaarto etelä

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q4322R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	2344 08
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit	P: 7086025 I 417987

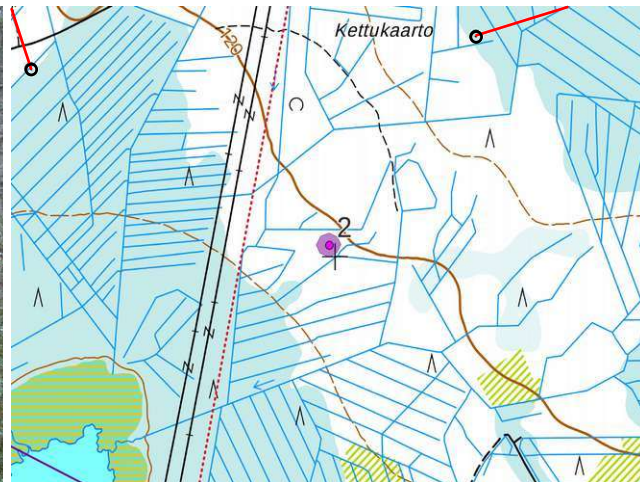
		ETRS-TM35FIN	
Tyypin tarkenne	Tervahauta	N2000	119 m mpy
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Tervahaudan keskipiste; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Ajoitustarkenne	Uusi aika		
Inventointilöydöt	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus valokuvaus
Aiemmat tutkimukset			

Kuvaus: Tervahauta sijaitsee hiekkaisella harjanteella Kettukaarron eteläosassa, n. 150 m Murisjärvennevasta koilliseen. Tervahaudan halkaisija n. 27 m, kuopan halkaisija n. 15 m, halssi suuntautuu kaakkoon. Ympäristössä kasvaa varttunutta, kuusivaltaista sekametsää.

Vaikutusten arvio: Hankkeella ei olisi vaikutusta kohteeseen – lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee siitä yli 500 m päässä.

Kohde 2. Tervahaudan halssi, kuvattu luoteeseen.

Kohde 2. Tumman violetti viiva merkitsee suunnittelualan rajaa. Musta ympyrä merkitsee suunniteltua voimalapaikkaa, ohut punainen viiva suunniteltua tietä voimalalle. Punainen pisteviiva merkitsee suunniteltua sähkönsiirtolinjausta. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

3. Kansala

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q4322R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	2344 09
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat, asuinpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7088896 I 419328
Tyypin tarkenne	Tervahauta, 2 x uuni, 2 x kellari, kiviaidat, viljhelyrauniot	N2000	136 m mpy
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Tervahaudan keskipiste; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Ajoitustarkenne			
Inventointilöydöt		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus, valokuvaus
Aiemmat tutkimukset			

Kuvaus: Kämpäkankaan länsipuolella, Kansala-nimisessä entisessä pihapiirissä sijaitsee muinaisjäännös- ja kulttuuriperintökohderyhmä, johon kuuluu tervahauta, viime vuosisataa vanhempia historiallisen asutuksen

jäänteitä sekä nuorempia asutuksen jäänteitä. Vuoden 1962 peruskartassa Kansalan talo on vielä merkitty asuttuna ja pellot viljeltyinä. Tästä viimeisestä asutusvaiheesta ovat merkinä niittyntyneiden ja metsittyneiden entisten peltöjen lisäksi tuolloisen asuinrakennuksen tiiliuunin ja osin sen kivijalan jäänteet, sekä toisen rakennuksen hirsikehikon jäännös.

Edellisten länsipuolelta löytyy melko suuren tervahaudan jäännös – halkaisija vallin ulkoreunasta toiseen n. 23 m, kuopan halkaisija n. 13 m. Tervahaudassa on jäänteitä mahdollisesti kahdesta eri halssista – yksi etelään ja toinen länsilounaaseen. Välittömästi tervahaudan kaakkoispuolella on pienen kivi-uunin jäännös, joka vaikuttaa olevan selkeästi viimeisintä asutusvaihetta vanhempaa perua, mahdollisesti 1800-luvun puoliväliin mennessä autioituneen pirtin uuni. Tervahaudan valliin on lisäksi kaivettu kaksi kellarikuoppaa – yksi luoteis- ja yksi kaakkoispuolelle.

Muista alakohteista etelään ja lounaaseen, metsittyneiden entisten peltöjen läheisyydestä löytyy kolmas alakohteiden keskittymä, josta havaittiin kaksi kiviaidan jäännettä ja kaksi viljelyrauniota – jälkimmäisistä toinen on huomattavan suuri, n. 14 m x 9 m laajuinen ja n. 1,4 m korkea.

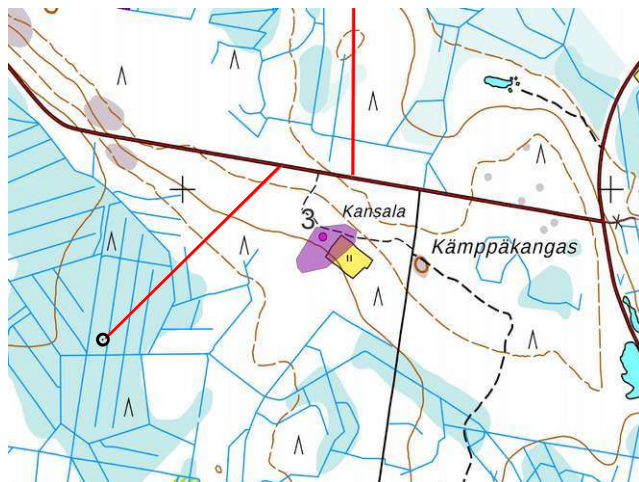
Alakohdeluettelo:

Tunnus	Tyyppi	Kuvaus	x	y	z
3-2	kellari	Maakuoppa, 3 m x 2 m, 1,4 m syvä; seinämät mahd. kivetyt	419323	7088899	137
3-3	kellari	Maakuoppa, tehty tervahaudan valliin, 2 m x 2 m, syvyys 0,8 m	419339	7088892	137
3-4	kivi-uuni	Litteistä kivistä kylmämuurattu kivi-uuni, 1,5 m x 1,5 m, korkeus 1 m; tulipesä osin romahtanut	419343	7088882	136
3-5	tiiliuunin jäännös	Purettu tai romahtanut tiiliuunin ja savupiipun jäännös – n. 3,5 m x 2,5 laaja, 1,6 m korkea kasa tiiltä ja muuta rakennusjätettä, pitkälti viinimarjapensaiden peitossa; uuninraunion ja aluskasvillisuuden alla on myös säilynyt merkkejä rakennuksen kivijalasta	419370	7088880	137
3-6	hirsirakennuksen jäänteet	Rakennuksen hirsikehikon jäännös, n. 7 m x 5 m	419381	7088907	137
3-7	kivaita	Kiviaidan pätkä, pituus 6 m, suunta koillinen-lounas	419328	7088850	135
3-8	viljelyraunio	Pieni viljelyraunio, halkaisija n. 1 m, korkeus n. 0,4 m	419310	7088846	134
3-9	kivaita	Matalan kiviaidan pätkä, pituus n. 3 m, suunta koillinen-luode	419290	7088838	134
3-10	viljelyraunio	Suuri viljelyraunio, n. 14 m x 9 m, korkeus 1,4 m	419283	7088843	135

Vaikutusten arvio: Hankkeella ei olisi vaikutusta kohteeseen – lähimmät suunnitellut voimalapaikat sijaitsevat siitä yli 500 m päässä, ja lähin suunniteltu uusi tielinjaus yli 150 m päässä.

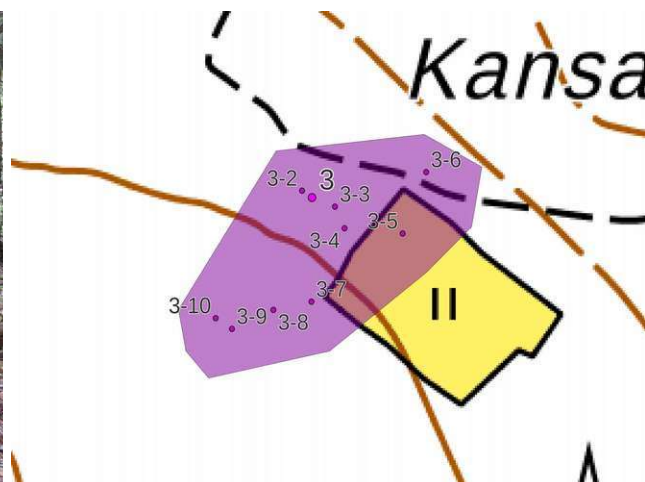
Kohde 3. Tervahaudan valliä, taustalla kuoppa. Kuvattu itäkaakkoon.

Kohde 3. Musta ympyrä merkitsee suunniteltua voimalapaikkaa, ohut punainen viiva suunniteltua tietä voimalalle. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

Alakohde 3-2. Kellarikuoppa. Kuvattu koilliseen.

Kohteen 3 alakohteet. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

Alakohde 3-4. Kiviuuni. Kuvattu länteen.

Alakohde 3-5. Tiiliuunin jäännös. Kuvattu länteen.

Alakohde 3-7. Kiviaidan pätkä. Kuvattu itäkaakkoon.

Alakohde 3-10. Suuri viljelyraunio. Kuvattu koilliseen.

4. Pirttikallio 1

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q4322R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	2344 09
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7088154 I 419717
Tyypin tarkenne	Tervahauta, kiuas	N2000	139 m mpy
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Tervahaudan keskipiste; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Ajoitustarkenne			
Inventointilöydöt		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus, valokuvaukset
Aiemmat tutkimukset			

Kuvaus: Pirttikallion laen kaakkoisnurkassa, vanhan rantaterassin päällä sijaitsee tervahauta, ja siitä n. 25 m kaakkoon tervapirtin kiukaan jäännös. Tervahaudan halkaisija n. 23 m, kuopan halkaisija n. 12 m, halssi suuntautuu koilliseen. Ympäristössä kasvaa puolukkamustikkatyyppin tuoretta kangasmetsää, jota hallitsevat eri-ikäiset kuuset.

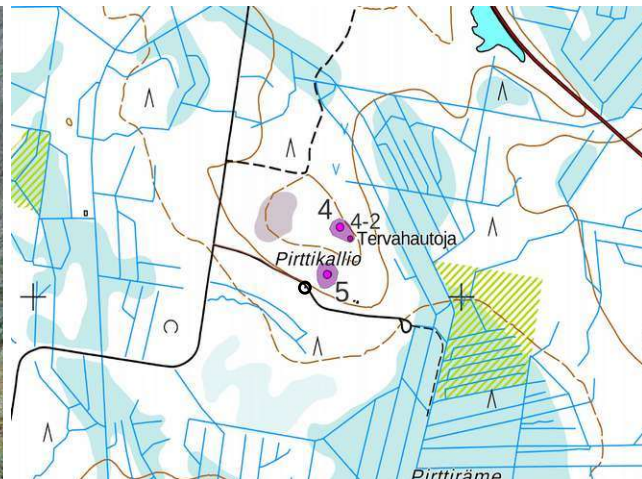
Alakohdeluettelo:

Tunnus	Tyyppi	Kuvaus	x	y	z
4-2	kiuas	Tervapirtin kiukaan jäännös – sammalen peittämä kivikasa, halkaisija n. 2 m ja korkeus 1 m; kiukaan päällä, sen koillispuolella kasvaa nuorehko kuusi	419740	7088128	138

Vaikutusten arvio: Hankkeella ei olisi vaikutusta kohteeseen – lähin suunniteltu voimalapaikka sekä uusi tielinjaus sijaitsisivat kohteesta n. 150 m päässä.

Kohde 4. Tervahauta, keskellä pohjoista valliä, vasemmalla halssi. Kuvattu kaakkoon.

Kohteet 4 ja 5. Musta ympyrä merkitsee suunniteltua voimalapaikkaa, ohut punainen viiva suunniteltua tietä voimalalle. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

Alakohde 4-2. Kiuas, kuvattu lounaaseen.

5. Pirttikallio 2

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q4322R
Laji	Kiinteä muinaisjäänös	Vanha yleislehtijako	2344 09
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7088049 I 419686
Tyyppin tarkenne	Tervahauta	N2000	135 m mpy
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Tervahaudan keskipiste; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Ajoitustarkenne	Uusi aika		
Inventointilöydöt	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus valokuvaus
Aiemmat tutkimukset			

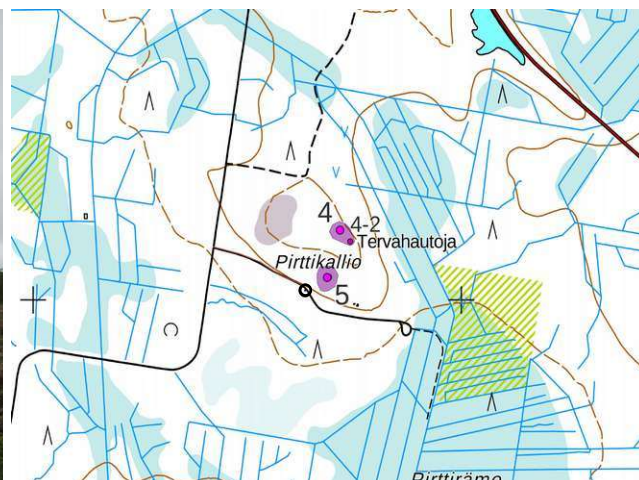
m

Kuvaus: Tervahauta sijaitsee Pirttikankaan eteläpuolella, vain n. 35 m koilliseen läheisestä metsätiestä Sen halkaisija on n. 27 m, kuopan halkaisija n. 16 m, ja halssi suuntautuu etelälounaaseen. Tervahaudan ympäristö on vastikään avohakattu.

Vaikutusten arvio: Hankkeella voisi olla vaikutusta kohteeseen – lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee vain n. 45 m päässä kohteesta, joskin nykyisen metsätien toisella puolella kohteesta katsoen.

Kohde 5. Tervahauta, kuvattu koilliseen.

Kohteet 4 ja 5. Musta ympyrä merkitsee suunniteltua voimalapaikkaa, ohut punainen viiva suunniteltua tietä voimalalle. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

6. Petäjäkallio länsi

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q4322R
Laji	Kiinteä muinaisjäänös	Vanha yleislehtijako	2344 09
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7088277 I 420563
Tyypin tarkenne	Tervahauta, kiuas	N2000	138 m mpy
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Tervahaudan keskipiste; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Ajoitustarkenne			
Inventointilöydöt		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus, valokuvaus
Aiemmat tutkimukset			

Kuvaus: Pirttikallion ja Petäjäkallion välisellä kankaalla kulkevan itä-länsi-suuntaisen pienen hiekkaharjanteen päällä, Olkkolan ja Karsikkaan välisen maantien itäpuolella ja välittömästi maantieltä Petäjäkalliolle johtavan ajopolun pohjoispuolella, lähellä hiekkakuoppaan syntynyttä lampea sijaitsee tervahauta, ja siitä n. 20 m. länsiluoteeseen kiukaan jäännös. Tervahaudan halkaisija on n. 15 m ja kuopan halkaisija n. 6 m; halssi suuntautuu pohjoiseen. Ympäristössä kasvaa tuoreen kankaan varttunutta kuusimetsää, paitsi eteläpuolella, jossa ajopolun ja hiekkakuopan ympäristössä on vesakkoista.

Alakohdeluettelo:

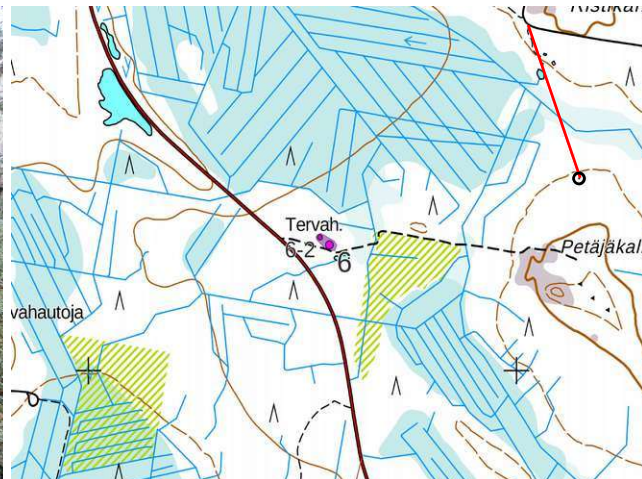
Tunnus	Tyyppi	Kuvaus	x	y	z
6-2	kiuas	Pieni kiviröykkiö, halkaisija 1,5 m, korkeus 0,5 m; nokimaata kairausnäytteessä	420541	7088293	138

Hankkeella ei olisi vaikutusta kohteeseen – lähimmät suunnitellut voimalapaikat sekä uudet tielinjaukset sijaitsisivat kaikki vähintään 500 m päässä kohteesta.

Vaikutusten arvio: Hankkeella ei olisi vaikutusta kohteeseen – lähimmät suunnitellut voimalapaikat sekä mahdolliset uudet tielinjaukset sijaitsisivat kohteesta vähintään n. 500 m päässä.

Kohde 6. Tervahauta, kuvattu itäkaakkoon.

Kohde 6. Musta ympyrä merkitsee suunniteltua voimalapaikkaa, ohut punainen viiva suunniteltua tietä voimalalle. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

Alakohde 6-2. Kiuas, kuvattu kaakkoon.

7. Ristikangas itä

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q4322R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	2344 09
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7088558 I 421627
Tyyppin tarkenne	Tervahauta, kiuas	N2000	136 m mpy
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Tervahaudan keskipiste; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Ajoitustarkenne			
Inventointilöydöt		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus, valokuvaus
Aiemmat tutkimukset			

Kuvaus: Ristikankaan, Petäjäkallion ja Petäjänevan välisellä kankaalla, sijaitsee tervahauta, ja siitä n. 10 m länteen tervapirtin kiukaan jäännös. Tervahaudan halkaisija n. 21 m, kuopan halkaisija n. 11 m, ja halssi suuntautuu itään. Ympäristössä kasvaa puolukkamustikkatyyppin tuoreella kankaalla nuorehkoa kuusimetsää. Tervahaudan ja kiukaan välistä, lähes tervahaudan läntistä valliä leikaten kulkee ajopolku.

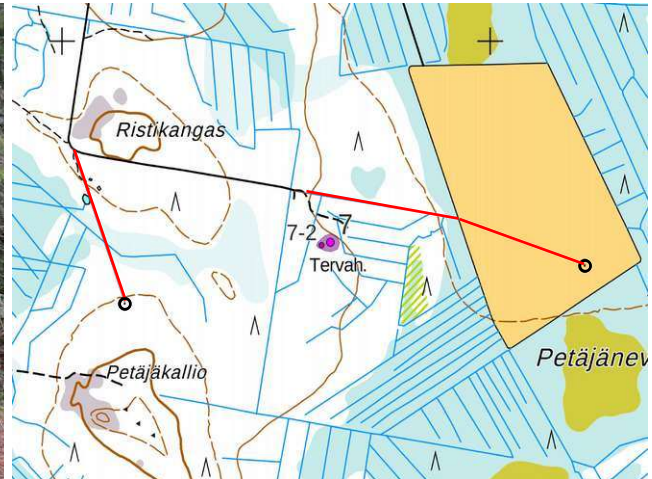
Alakohdeluettelo:

Tunnus	Tyyppi	Kuvaus	x	y	z
7-2	kiuas	Kiviröykkiö, halkaisija 2,5 m, korkeus 0,8 m; nokimaata kairausnäytteessä	421606	7088552	137

Vaikutusten arvio: Hankkeella ei olisi vaikutusta kohteeseen – lähin suunniteltu uusi tielinjaus kulkisi n. 100 m kohteesta pohjoiseen.

Kohde 1. Miilun pohja, kuvattu itäkoilliseen. Kuvassa

Kohde 7. Musta ympyrä merkitsee suunniteltua voimalapaikkaa, ohut punainen viiva suunniteltua tietä voimalalle. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

Alakohde 1-3. Rajamerkki, kuvattu etelälounaaseen.

8. Kilpalanniitty luode

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q4322R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	2344 09
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7089065 I 422488
Tyyppin tarkenne	Tervahauta, kiuas	N2000	132 m mpy
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Tervahaudan keskipiste; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)

Ajoitustarkenne			
Inventointilöydöt		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus, valokuvaus
Aiemmat tutkimukset			

Kuvaus: Kilpalanniitystä luoteeseen, Petäjänevan itälaidan tuntumassa sijaitsee tervahauta, ja siitä n. 10 m itäkaakkoon tervapirtin kiukaan jäännös. Tervahaudan halkaisija n. 18 m, kuopan halkaisija n. 9 m, ja halssi suuntautuu kaakkoon. Tervahaudan ympäristö on kivikkoista, heinää kasvavaa, hiljattain harvennettua, mäntyvoittoista sekametsää.

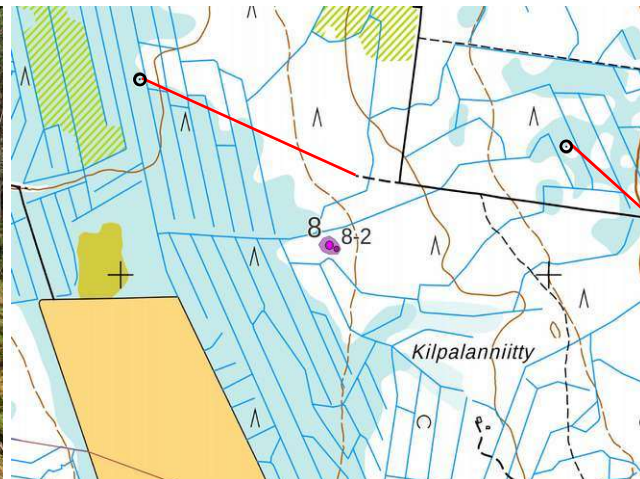
Alakohdeluettelo:

Tunnus	Tyyppi	Kuvaus	x	y	z
8-2	kiuas	Pieni kiviröykkiö, halkaisija 2,5 m, korkeus 0,4 m; ympärillä jäänteitä pienen rakennuksen maapohjasta – kairausnäytteessä havaittavissa kaksoismaannos	422504	7089057	133

Vaikutusten arvio: Hankkeella ei olisi vaikutusta kohteeseen – lähin suunniteltu uusi tielinjaus kulkisi runsaan 150 m päässä kohteesta.

Kohde 8. Tervahauta, kuvattu länsilounaaseen.

Kohde 8. Musta ympyrä merkitsee suunniteltua voimalapaikkaa, ohut punainen viiva suunniteltua tietä voimalalle. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

Alakohde 8-2. Kiuas, kuvattu lounaaseen.

9. Lamminneva länsi

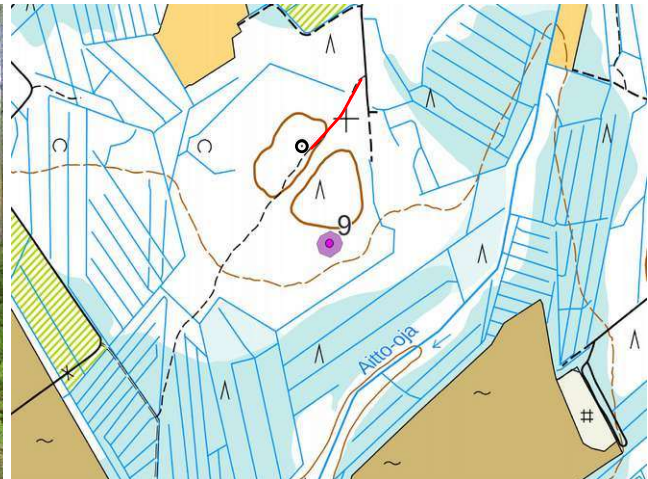
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q4321R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	2344 08
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7084726 I 419961
Tyypin tarkenne	Tervahauta	N2000	120 m mpy
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Tervahaudan keskipiste; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Ajoitustarkenne	Uusi aika		
Inventointilöydöt	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus valokuvaus
Aiemmat tutkimukset			

Kuvaus: Tervahauta sijaitsee Lamminnevan ja Aittokannonnevan välisen kankaan kaakkoisrinteessä, n. 300 m Aitto-ojasta luoteeseen. Sen halkaisija on n. 27 m, kuopan halkaisija n. 15 m, ja halssi suuntautuu etelään. Ympäristössä kasvaa varttunutta, mäntyvoittoista sekametsää.

Vaikutusten arvio: Hankkeella ei olisi vaikutusta kohteeseen – lähin suunniteltu voimalapaikka sekä uusi tielinjaus sijaitsisivat kohteesta n. 200 m päässä.

Kohde 9. Tervahauta kuvattu pohjoisluoteeseen.

Kohde 9. Musta ympyrä merkitsee suunniteltua voimalapaikkaa, ohut punainen viiva suunniteltua tietä voimalalle. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

10. Aittokannonneva luode

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q4321R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	2344 08
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7085897 I 420045
Tyypin tarkenne	Tervahauta, pirtin pohja + tulisija	N2000	124 m mpy
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Tervahaudan keskipiste; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Ajoitustarkenne			

Inventointilöydöt		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus, valokuvaus
Aiemmat tutkimukset			

Kuvaus: Aittokannonnevasta koilliseen, etelä–pohjois-suuntaisen kapean moreeniharjanteen eteläpäädyssä sijaitsee tervahauta, ja siitä n. 35 m pohjoiskoilliseen rakennuksen pohja sekä kiukaan jäännös. Tervahaudan halkaisija n. 21 m, kuopan halkaisija n. 11 m, ja halssi suuntautuu etelään. Harjannetta pitkin kulkee ajopolku, niin että se viistää tervahautaa itäpuolelta ja rakennuksen pohjaa länsipuolelta. Alueella kasvaa pääasiassa mäntyvesakkoa, ja siellä on runsaasti metsätöiden jälkiä.

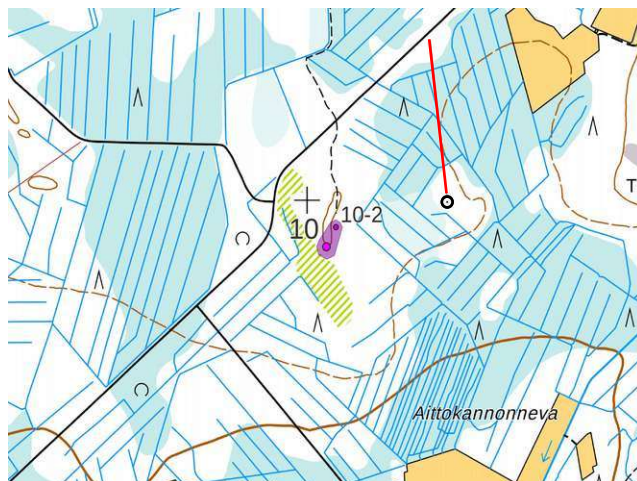
Alakohdeluettelo:

Tunnus	Tyyppi	Kuvaus	x	y	z
10-2	Rakennuksen pohja + kiuas	Rakennuksen maa- ja kiviperustukset, n. 4,5 m x 3,5 m, pitkä sivu etelä–pohjois-suuntainen; luoteisnurkassa kiukaan jäännös, halkaisija n. 2,5 m, korkeus n. 0,5 m, palaneita kiviä paljastunut sammalen alta ehkä metsätöiden seurauksena	420067	7085941	125

Vaikutusten arvio: Hankkeella ei olisi vaikutusta kohteeseen – lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee kohteesta yli 250 m päässä.

Kohde 10. Tervahaudan kuoppa, kuvattu länteen.

Kohde 10. Musta ympyrä merkitsee suunniteltua voimalapaikkaa, ohut punainen viiva suunniteltua tietä voimalalle. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

Alakohde 10-2. Kiuas, rakennuksen pohjan koillisnurkassa, kuvattu itään.

11. Penttilä

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q4322R
Laji	Muu kohde	Vanha yleislehtijako	2344 08
Tyyppi	Asuinpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7086282 I 420913
Tyypin tarkenne	Talo, viljelyrauniot	N2000	132 m mpy
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Tervahaudan keskipiste; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Ajoitustarkenne			
Inventointilöydöt		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus, valokuvaus
Aiemmat tutkimukset			

Kuvaus: Multakaarronnevan länsipuolisella Savulankankaalla, kankaan laen kallioalueen pohjoispuolella sijaitsee yhä pystyssä oleva Penttilän talo (merkitty asutuksi vuoden 1962 peruskartalle, ei merkintää pitäjänkartalla) pihapiireineen. Päärakennuksen lisäksi yksi piharakennus on yhä pystyssä, ja lisäksi pienen rakennuksen hirsikehikko on osin säilynyt. Alueella on myös erilaista metalliromua yms. ja osaa läheisistä pelloista viljellään yhä.

Talon pihapiiristä länsiluoteeseen, taloa lähimmän, yhä maastokartalle merkityn hylätyn, niittyntyneen peltoalueen länsi- ja eteläpuoliselta pieneltä metsänreunan niittyalueelta tavattiin kolme viljelyraunioiksi tulkittavaa sammalen täysin peittämää kiviröykkiötä. Kyseinen alue on vuoden 1962 peruskartassa ollut vielä merkittynä niityksi, mutta nyt se on jo viereisiä, yhä niityksi merkittyjä alueita selvästi metsittyneempi. Alueen maa on selvästi tasattua, ja luultavasti ollut aikanaan myös viljelykäytössä.

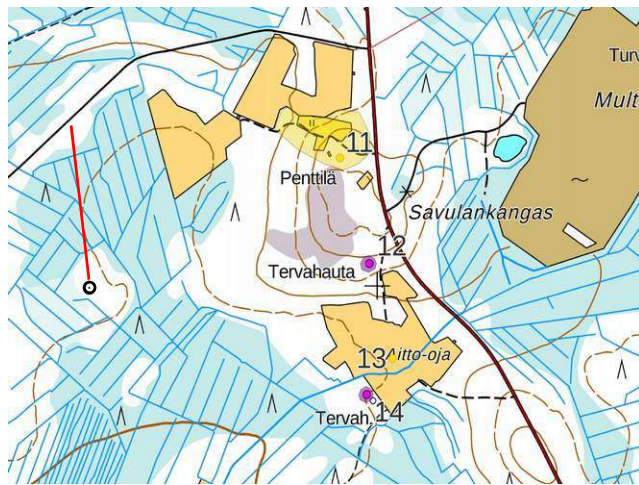
Alakohdeluettelo:

Tunnus	Tyyppi	Kuvaus	x	y	z
11-2	viljelyraunio	Kiviröykkiö, halkaisija n. 2 m, korkeus n. 0,4 m	420841	7086326	129
11-3	viljelyraunio	Kiviröykkiö, halkaisija n. 1,5 m, korkeus n. 0,4 m	420839	7086332	129
11-4	viljelyraunio	Kiviröykkiö, halkaisija n. 1,5 m, korkeus n. 0,3 m	420821	7086344	128

Vaikutusten arvio: Hankkeella ei olisi vaikutusta kohteeseen – lähin suunniteltu uusi tielinjaus sijaitsee kohteesta lähimmillään yli 150 m päässä, ja lähin suunniteltu voimalapaikka lähimmillään yli 300 m päässä.

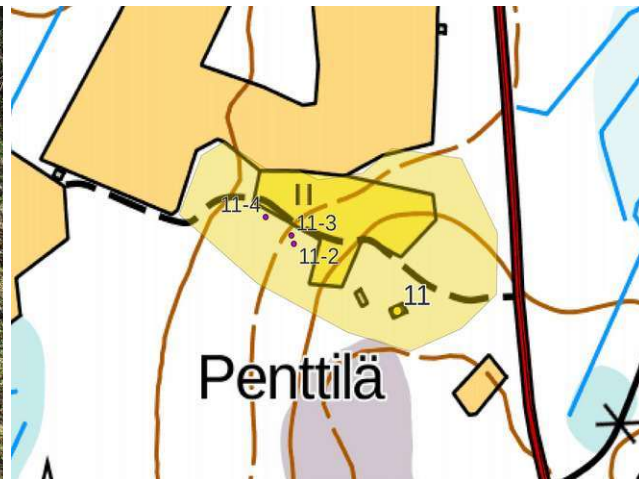
Kohde 11. Penttilän talo, ulkorakennuksia ja pihapiiriä, kuvattu etelään.

Kohteet 11–14. Musta ympyrä merkitsee suunniteltua voimalapaikkaa, ohut punainen viiva suunniteltua tietä voimalalle. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

Alakohde 11-2. Viljelyraunio, kuvattu etelään.

Kohteen 11 alakohteet. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

12. Aitto-oja pohjoinen

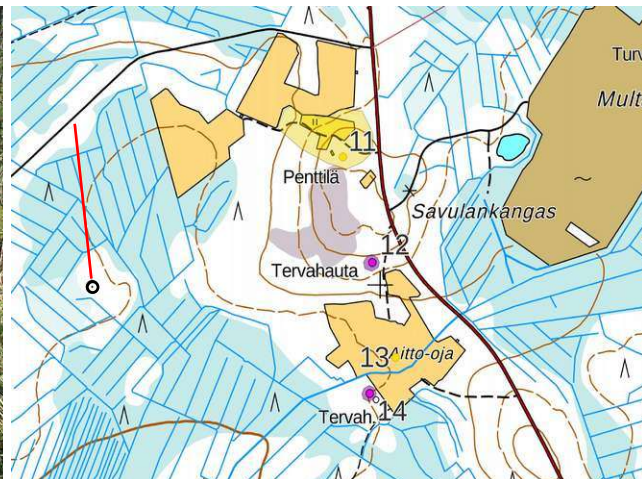
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q4322R
Laji	Kiinteä muinaisjäänös	Vanha yleislehtijako	2344 08
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7086050 I 420982
Tyypin tarkenne	Tervahauta	N2000	128 m mpy
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Tervahaudan keskipiste; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Ajoitustarkenne	Uusi aika		
Inventointilöydöt	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus valokuvaus
Aiemmat tutkimukset			

Kuvaus: Multakaarronnevan länsipuolisen Savulankankaan etelärinteessä, Aitto-ojan pelloille johtavan ajopolun länsipuolella sijaitsee tervahauta, jonka halkaisija on n. 17 m, kuopan halkaisija n. 8 m, ja jonka halssi suuntautuu etelään. Ympäristön kivikkoisessa, heinikkoisessa maassa kasvaa nuoria mäntyjä ja koivuja.

Vaikutusten arvio: Hankkeella ei olisi vaikutusta kohteeseen – lähin suunniteltu uusi tielinjaus sijaitsee kohteesta lähes 500 m päässä, ja lähin suunniteltu voimalapaikka lähimmillään n. 600 m päässä.

Kohde 1. Miilun pohja, kuvattu itäkoilliseen. Kuvassa

Kohteet 11–14. Musta ympyrä merkitsee suunniteltua voimalapaikkaa, ohut punainen viiva suunniteltua tietä voimalalle. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

13. Aitto-oja 1

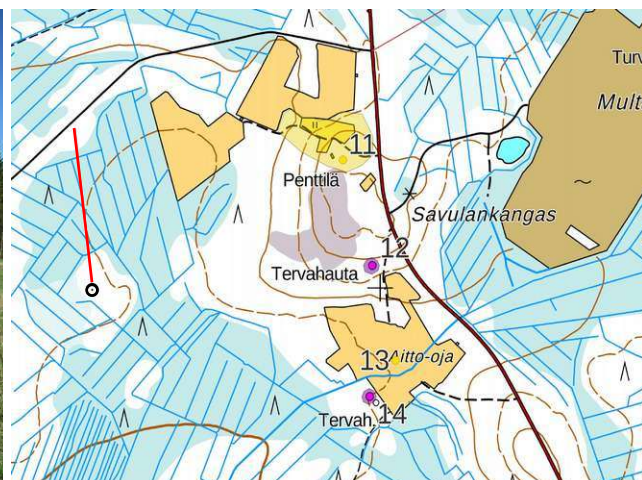
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q4321R
Laji	Muu kohde	Vanha yleislehtijako	2344 08
Tyyppi	Asuinpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7085841 I 421036
Tyypin tarkenne	Talon paikka	N2000	124 m mpy
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Tervahaudan keskipiste; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Ajoitustarkenne	Uusi aika		
Inventointilöydöt	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus valokuvaus
Aiemmat tutkimukset			

Kuvaus: Aittokannonnevan ja Multakaarronnevan välissä sijaitsee peltoalue nimeltä Aitto-oja. Peltojen keskellä on aikanaan sijainnut Aitto-ojan talo. Talo on merkitty niin pitäjänkarttaan kuin vuoden 1962 peruskarttaankin. Nyt talon pihapiiri ja rakennusten paikat ovat kuitenkin peltoa, eikä paikalla ole säilynyt mitään maanpinnalle havaittavia rakenteita.

Vaikutusten arvio: Hankkeella ei olisi vaikutusta kohteeseen – lähimmät suunnitellut uudet tielinjaukset ja voimalapaikat sijaitsevat kohteesta vähintään 600 m päässä, ja kohde on muutenkin raivattu pelloksi, eikä siinä vaikuta säilyneen rakenteita, jotka enää voisivat vahingoittua.

Kohde 13. Aitto-ojan talon paikka, nykyisin peltoa; kuvattu pohjoiseen.

Kohteet 11–14. Musta ympyrä merkitsee suunniteltua voimalapaikkaa, ohut punainen viiva suunniteltua tietä voimalalle. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

14. Aitto-oja 2

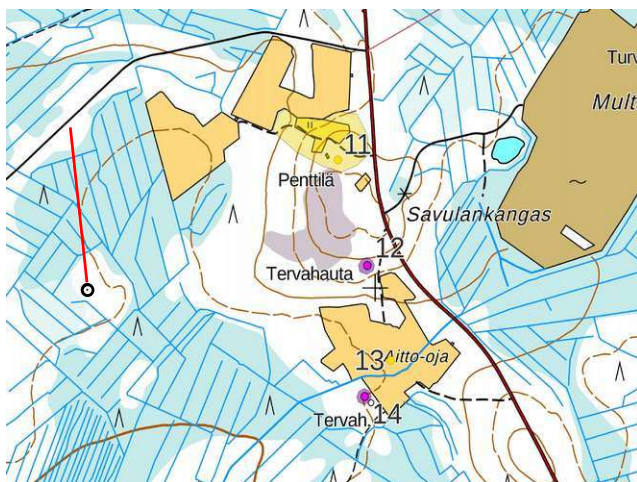
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q4321R
Laji	Kiinteä muinaisjäänös	Vanha yleislehtijako	2344 08
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7085761 I 420976
Tyypin tarkenne	Tervahauta	N2000	123 m mpy
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Tervahaudan keskipiste; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Ajoitustarkenne	Uusi aika		
Inventointilöydöt	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus valokuvaus
Aiemmat tutkimukset			

Kuvaus: Aitto-ojan peltojen etelänurkkauksen länsipuolella, pellonreunasta vain 10 m lounaaseen sijaitsee tervahauta. Tervahaudan halkaisija on n. 16 m, kuopan halkaisija n. 7 m, halssi suuntautuu pohjoiseen. Aivan tervahaudan lähiympäristö kasvaa koivu- ja haapavaltaista vesakkoa sekä heinää, heti tervahaudan luoteispuolelta kuitenkin alkaa Aitto-ojan puron varttunut kuusimetsä.

Vaikutusten arvio: Hankkeella ei olisi vaikutusta kohteeseen – lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee siitä n. 500 m päässä.

Kohde 14. Alhaalla keskellä tervahaudan sortumaton halssi, taustalla tervahaudan kuoppa; kuvattu etelälounaaseen.

Kohteet 11–14. Musta ympyrä merkitsee suunniteltua voimalapaikkaa, ohut punainen viiva suunniteltua tietä voimalalle. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

15. Aitto-oja kaakko

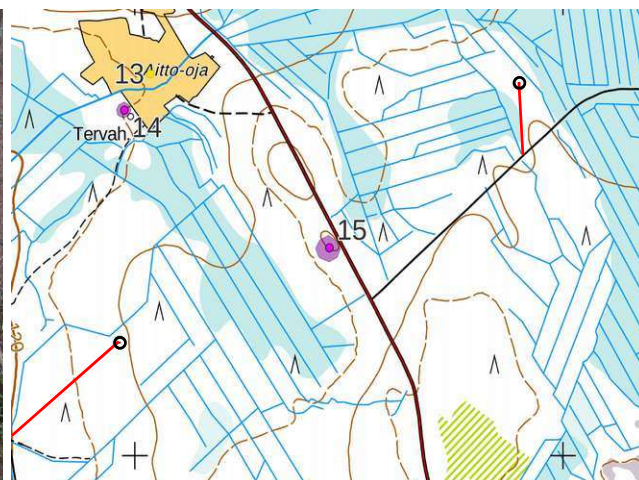
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q4321R
Laji	Kiinteä muinaisjäänös	Vanha yleislehtijako	2344 08
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7085458 I 421454
Tyypin tarkenne	Tervahauta	N2000	129 m mpy
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Tervahaudan keskipiste; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Ajoitustarkenne	Uusi aika		
Inventointilöydöt	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus valokuvaus
Aiemmat tutkimukset			

Kuvaus: Tervahauta sijaitsee Multakaarronnevan eteläpuolisen kankaan länsireunamilla, heti Olkkolan ja Karsikkaan välisen maantien länsipuolella. Tervahaudan halkaisija n. 25 m, kuopan halkaisija n. 14 m, halssi suuntautuu lounaaseen. Tervahaudan päällä kasvaa nuorta, tiheää kuusimetsää, samoin pääosin sen ympärillä. Aivan tervahaudan ympäristössä on kuitenkin vastikään tehty metsätöitä, ja lähes joka puolella tervahaudan ympärillä on metsäkoneen jälkiä.

Vaikutusten arvio: Hankkeella voisi olla vaikutusta kohteeseen – vaikka lähimmät suunnitellut uudet tielinjaukset ja voimalapaikat sijaitsevat kohteesta vähintään 500 m päässä, kulkee nykyinen metsätie niin läheltä tervahautaa, että tervahauta on huomioitava mahdollisen tien mukaisesti kulkevan maakaapeloinnin suunnittelussa.

Kohde 15. Tervahauta, etualalla halssi; kuvattu itään.

Kohde 15. Musta ympyrä merkitsee suunniteltua voimalapaikkaa, ohut punainen viiva suunniteltua tietä voimalalle. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

16. Multakaarto

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	1000037630	TM35-lehtijako	Q4322R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	2344 08
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7086708 I 422125
Tyypin tarkenne	Tervahauta	N2000	133 m mpy
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Tervahaudan keskipiste; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Ajoitustarkenne	Uusi aika		
Inventointilöydöt	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus valokuvaus
Aiemmat tutkimukset			

Kuvaus: Mj-rekisterin kuvaus: "Lidar-kartoituskohde, ei tarkastettu maastossa.

Matala osittain soistunut hiekka (dyyni?) -alue, kuivahko kangas, nuorta kasvatusmetsikköä.

Haudan läpimitta valli mukaan lukien n. 20 m, kuopan läpimitta n. 15 m, halssi suuntautuu koilliseen, pituus n. 5 m. Haudan päällä kasvaa isompaa puustoa."

Vuoden 2023 inventointi: Tervahaudan todettiin olevan jopa hieman arvioitua suurempi, halkaisijaltaan n. 21 m, sen sijaan sen kuoppa on halkaisijaltaan vain n. 13 m. Halssi suuntautuu etelälounaaseen, ei koilliseen. Tervahaudan pohjoispuolella tosiaan on mäntyvaltaista hieman nuorempaa kasvatusmetsikköä, mutta varttuneempaa, kuusivoittoista puustoa kasvaa itse tervahaudan lisäksi sen välittömässä ympäristössä ja hieman laajemminkin sen eteläpuolella.

Vaikutusten arvio: Hankkeella ei olisi vaikutusta kohteeseen – lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee siitä yli 300 m päässä.

Kohde 16. Tervahauta, kuvattu länteen.

Kohde 16. Musta ympyrä merkitsee suunniteltua voimalapaikkaa, ohut punainen viiva suunniteltua tietä voimalalle. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

17. Korkiakaarto luode

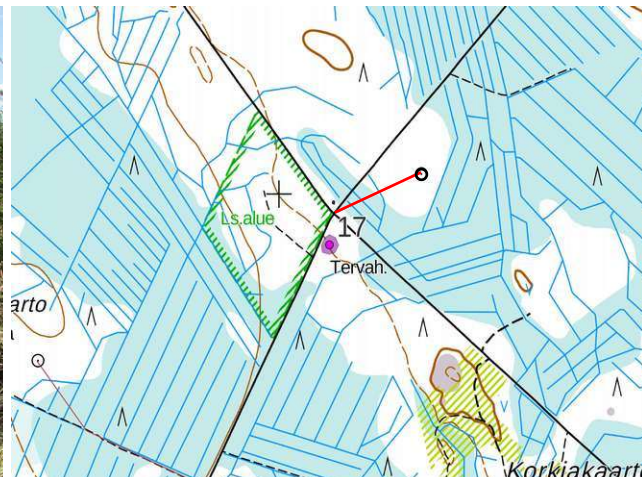
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q4322R
Laji	Kiinteä muinaisjäänös	Vanha yleislehtijako	2344 11
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7086888 I 423118
Tyypin tarkenne	Tervahauta	N2000	138 m mpy
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Tervahaudan keskipiste; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Ajoitustarkenne	Uusi aika		
Inventointilöydöt	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus valokuvaus
Aiemmat tutkimukset			

Kuvaus: Tervahauta sijaitsee Korkiakaarron luoteis- ja Sainsaarenrämeiden pohjoispuolella, aivan metsätien vieressä, niin että tien oja lähes leikkaa tervahaudan luoteista vallia. Toinen, edellisen kanssa risteävä metsätie kulkee vain n. 40 m päässä tervahaudasta koilliseen. Tervahaudan halkaisija on n. 23 m, kuopan halkaisija n. 12 m, ja sen halssi suuntautuu länsilounaaseen. Tervahaudan ympäristö on jokin aika sitten avohakattu, ja kasvaa nyt nuorta vesakkoa sekä heinää. Viereisen metsätien toisella puolen kasvaa varttuneempaa, kuusivoittoista metsää.

Vaikutusten arvio: Hankkeella ei olisi vaikutusta kohteeseen – lähin suunniteltu uusi tielinjaus sijaitsee siitä n. 70 m päässä, olemassa olevan tien toisella puolen.

Kohde 17. Tervahauta, alavasemmalla halssi; kuvattu koilliseen.

Kohde 17. Musta ympyrä merkitsee suunniteltua voimalapaikkaa, ohut punainen viiva suunniteltua tietä voimalalle. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

18. Hirsineva lounas

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q4322R
Laji	Kiinteä muinaisjäänne	Vanha yleislehtijako	2344 12
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7087556 I 424689
Tyypin tarkenne	Tervahauta, pirtin pohja + kiuas	N2000	140 m mpy
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Tervahaudan keskipiste; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Ajoitustarkenne			
Inventointilöydöt		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus, valokuvaus
Aiemmat tutkimukset			

Kuvaus: Hirsinevan länsipuolisen kankaan kaakkoisosassa sijaitsevat tervahauta sekä siitä n. 15 m koilliseen tervapirtin pohja ja kiuas. Tervahaudan halkaisija n. 23 m, kuopan halkaisija n. 13 m, halssi suuntautuu etelään. Ympäristössä kasvaa tuoreella sekä kuivahkolla kankaalla varttunutta mänty- ja kuusimetsää. Tervahaudan kuopan pohja on soistunut ja kuvaushetkellä se oli veden vallassa.

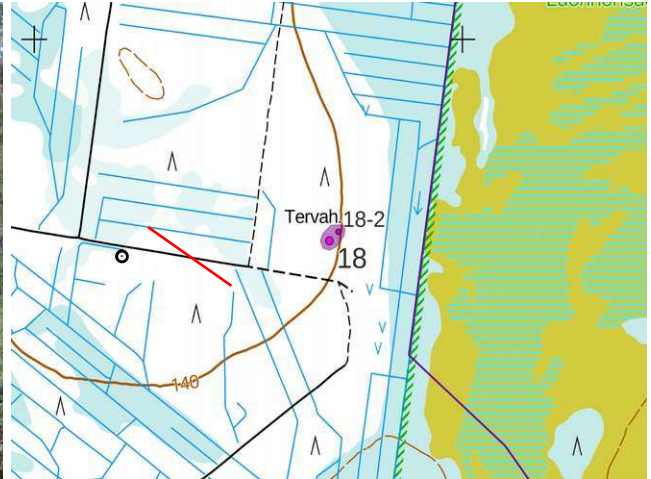
Alakohdeluettelo:

Tunnus	Tyyppi	Kuvaus	x	y	z
1-2	tervapirtin pohja + kiuas	Tervapirtin maapohja, n. 4 m x 3 m, koillisnurkassa kiuas, halkaisija n. 2 m, korkeus n. 0,5 m; pohjasta otetussa kairausnäytteessä kaksoismaannos, jossa ylemmässä maannoksessa n. 10 cm kerros nokimaan sekaista hiekkaa.	424710	7087576	140

Vaikutusten arvio: Hankkeella ei olisi vaikutusta kohteeseen – lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee siitä lähes 500 m päässä.

Kohde 18. Tervahauta, keskellä halssi; kuvattu pohjoiseen.

Kohde 18. Tumman violetti viiva merkitsee suunnittelualueen rajaa. Musta ympyrä merkitsee suunniteltua voimalapaikkaa, ohut punainen viiva suunniteltua tietä voimalalle. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

Alakohde 18-2. Tervapirtin pohja sekä kiuas, kuvattu pohjoiseen.

19. Lankkukangas

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q4321R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	2344 08
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7084019 I 421303
Tyypin tarkenne	Tervahauta, kiuas	N2000	128 m mpy
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Tervahaudan keskipiste; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Ajoitustarkenne			
Inventointilöydöt		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus, valokuvaus
Aiemmat tutkimukset			

Kuvaus: Lankkukankaan kaakkoisosassa, Pahannotkonkankaan länsipuolella sijaitsee tervahauta, ja vain n. 6–7 m siitä kaakkoon kiukaan jäännös. Tervahaudan halkaisija on n. 21 m, kuopan halkaisija n. 11 m, ja sen halssi suuntautuu lounaaseen. Alue on kuusivaltaista kuivahkoa kangasta, mutta tervahaudan ja kiukaan

välitön ympäristö on tällä hetkellä pieni metsäaukea, johtuen siellä hiljattain tehdystä harvennushakkuusta. Tervahaudan poikki kulkevat metsäkoneen jäljet, ja kiuas on osin sortunut ja levinnyt ympäristöönsä metsäkoneen ajettua sen yli.

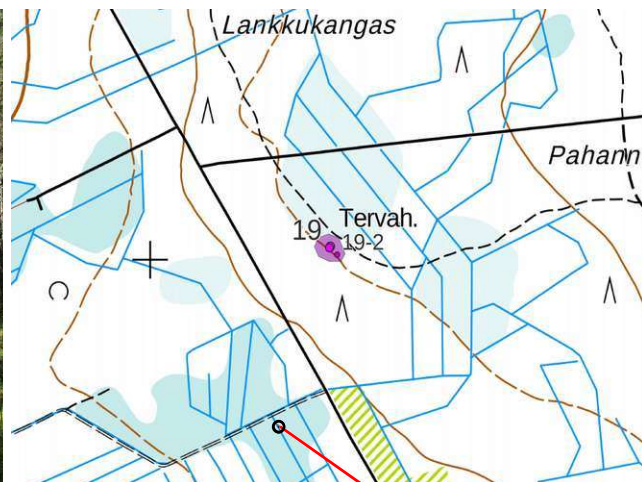
Alakohdeluettelo:

Tunnus	Tyyppi	Kuvaus	x	y	z
1-2	Työ- ja valmistuspaikat / miilu		421316	7084008	128

Vaikutusten arvio: Hankkeella ei olisi vaikutusta kohteeseen – lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee siitä lähes 300 m päässä.

Kohde 19. Metsäkoneen jäljet kulkevat tervahaudan poikki; kuvattu kaakkoon.

Kohde 19. Musta ympyrä merkitsee suunniteltua voimalapaikkaa, ohut punainen viiva suunniteltua tietä voimalalle. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

Alakohde 19-2. Metsäkoneen vahingoittama kiuas, kuvattu lounaasta.

20. Kontiomäki

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	1000037631	TM35-lehtijako	Q4321R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	2344 11
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7085068 I 423208
Tyypin tarkenne	Tervahauta	N2000	139 m mpy

Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Tervahaudan keskipiste; GPS-mittaus, digitointi (lidar-aineisto)
Ajoitustarkenne	Uusi aika		
Inventointilöydöt	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus valokuvaus
Aiemmat tutkimukset			

Kuvaus: Mj-rekisterin kuvaus: "Lidar-kartoituskohde, ei tarkastettu maastossa.

Soiden ympäröimä laaja osittain kallioinen kuivahko kangas, varttunutta kasvatusmetsikköä.

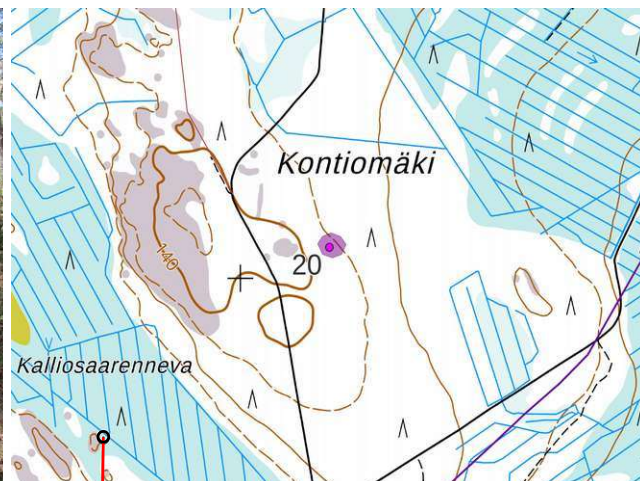
Haudan läpimitta valli mukaan lukien n. 22 m, kuopan läpimitta n. 16 m, halssi suuntautuu itäkoilliseen, pituus n. 7 m; ilmeisesti sortunut. Haudan päällä kasvaa isompaa puustoa."

Vuoden 2023 inventointi: Tervahauta sijaitsee Kontiomäen laelta vajaat 300 m itään. Sen halkaisija on n. 23 m, kuopan halkaisija n. 13 m, ja sen halssi suuntautuu itäkoilliseen. Tervahaudan lounais- ja kaakkoispuolilla on hakkuuaukea, ja sen välittömässä ympäristössä on lukuisia tuulenskaatoja, jotka vaikeuttavat huomattavasti alueella liikumista ja havainnoimista. Tervahaudan pohjoispuolella kasvaa tiheähköä, nuorehkoa mäntymetsää, sen koillispuolella taas on harvempaa, heinikkoista nuorehkoa mäntymetsää.

Vaikutusten arvio: Hankkeella ei olisi vaikutusta kohteeseen – lähin suunniteltu uusi tielinjaus sijaitsee siitä lähes 250 m päässä.

Kohde 20. Tervahaudan halssi etualalla; kuvattu länsilounaaseen.

Kohde 20. Tumman violetti viiva merkitsee suunnittelualueen rajaa. Musta ympyrä merkitsee suunniteltua voimalapaikkaa, ohut punainen viiva suunniteltua tietä voimalalle. MML:n peruskarttarasteri 1:20 000, 5/2023.

9. Aineistoluettelo

Kirjallisuus:

Suur-Pyhäjoen historia. Vanhimista ajoista 1860-luvulle. 1968.

Digitaalinen aineisto:

Arkistolaitoksen pitäjänkartasto Haapajärvi, Kärämäki, Pyhäjärvi, <http://digi.narc.fi/digi/dosearch.ka?o=11>

Geologian tutkimuskeskus,
<http://gtkdata.gtk.fi/Maankamara/index.html>

Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto, <http://www.vanhakartta.fi/>

Maanmittauslaitos, avoimien aineistojen tiedostopalvelu,
<https://tiedostopalvelu.maanmittauslaitos.fi/tp/kartta>

Maanmittauslaitos,
<http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>

Kapsi ry, > wms-server <http://tiles.kartat.kapsi.fi/ortokuva?>

Museovirasto: Kulttuuriympäristön palveluikkuna, arkeologiset kohteet ja kulttuuriympäristön tutkimusraportit
arkeologia, Haapajärvi, Kärämäki, Pyhäjärvi
https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/mjreki/read/asp/r_kohde_list.aspx
https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/raportti/read/asp/r_raportti_list.aspx

Schulz Hans-Peter, Pohjanmaa länsiosa, kulttuuriperintöinventointi. Metsähallitus 2012.
<http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/portti/default.aspx>